

10.¹⁹⁸⁵ 97.^{ÅRG.}

Løssalg kr. 13

STAV OLAV

Per Bjørn Halvorsen, s. 1

Økumenikkens kår i Norge
anno 1985

Gunnel Vallquist, s. 5

Ikoner til glede og oppbyggelse

Otto Falkenberg, s. 9

En polsk skjebne

Fra en pressekonferanse, s. 14

Dom Helder Camara - optimist fra
Brasil

Hilde E. Rud, s. 18

Flannery O'Connors noveller

Svein Åtland, s. 20

Kom frem igjen, katolikker

OLAV

Intet lys i Gorkij

At trykksvertemengde og typer i deler av vår presse er omvendt proporsjonale med gehalt og verdi i enkelte nyhetsopp-slag, er ingen nyhet. Det forhindrer ikke at noen av oss stadig er like intenst forbauset - eller forarget - over hva som blåses opp til sensasjonsformat.

Som her forleden da en avis - av den sorten som etter eget utsagn øker mest - over en helfet forside forkynnte at en pianist og rikssynser i sin nye bok avslører at han likevel ikke er gift med den han i lengre tid standhaftig har hevdet var hans borgerlig ekteviede! Visste vi ikke bedre, ville vi tolket oppslaget som en ironisk vri. Men så vel er det nok ikke - dessverre.

Ved slike anledninger er det godt å minne seg selv om at det også finnes journalister i vår dagspresse som har bevart sansen for proporsjoner, som vel hva som bør nærleses og forstørres, - og hva som ikke er trykksverte verd. En slik journalist er Magne Skjæråsen: når han

retter søkelyset mot noe, er det for å vekke til ansvar og medmenneskelighet, ikke for å grafse. Ofte er han talerør for dem som ikke selv kan føre sin rettferdige sak, og som derfor lett blir glemt.

Så også nylig da han gav de rette dimensjoner til et lite nyhetstelegram som i store deler av pressen forble en liten notis eller rett og slett ble utelatt. Telegrammet dreiet seg om Andrej Sakharov: «Det lyser ikke lenger i Andrej Sakharovs og Jelena Bonners lille leilighet i Gorkij... det er ikke lenger vakter å se utenfor huset.» «Disse ordene burde sende isende kulde gjennom oss alle», skriver Skjæråsen og går til frontalangrep både på et Vesten som synes å forfalle til likegyldighet og glemsel, og på et regime som «generes så sterkt av åndslyset hos to fysisk vergeløse eldre mennesker som nekter å være umennesker.» De to har neppe frivillig slukket lyset og begitt seg til ukjent oppholdssted. I skrivende stund vet ingen hvor de to befinner seg - «ingen» turde i dette tilfelle være ensbetydende med KGB.

Siden 1979 har Sakharov og hans hustru vært forvist til den lukkede byen Gorkij, forvist til ensomhet, konstant overvåking og trakassering. Gjentatte ganger er papirer og dokumenter blitt stjålet fra deres leilighet, og i den senere tid har Sakharov tatt med seg en mappe med de viktigste papirer hver gang han har begitt seg ut av huset. En gang ble hans dokumentmappe stjålet på et venteværelse - han var blitt nektet å ta den med inn på legekantoret...

Små brokker av en lang lidelseshistorie er blitt smuglet ut til Vesten - ledsaget av ordene «glem oss ikke - tal ut». Troen på at vi ikke glemmer dem og på

at vi taler ut, er det eneste håp de har til støtte for sin rake menneskelighet.

«Den enkle sovjetborger, bøyet ned av livets tunge bør, bærer et håp i sin sjel fordi Andrej Sakharov finnes i Sovjet, en som er forblitt menneske,» skrev dissidenten, senere eksilforfatteren Tatjana Goritschewa i 1982. Hun har selv, som Sakharov, tidligere levet på sovjet-systemets solside, hatt privilegier og lysende fremtidsutsikter innen systemet. Men etterhvert gjennomskuet hun - som Sakharov - det hele og kunne ikke lenger leve med det hun kaller «den gjennomgripende løgn» dette samfunn bygger på.

Joda, vi er sørgelig klar over at også andre regimer knebler og fengsler systemkritikere. For tiden rettes søkelyset - med rette - mot Sør-Afrikas fengslede svarte ledere. Men få regimer går så langt som til å behandle uforbederlige dissidenter som psykiatriske sykdomstilfeller slik vi vet det skjer i Sovjet. «Helvetes siste krets,» kaller Tatjana Goritschewa de psykiatriske sykehus for de annerledes tenkende. Hun har ikke selv kjent dem på kroppen, men kjenner dem fra virkningen de har hatt på innesperrede venner: «steder hvor mennesket ikke har noen rettigheter, og hvor man skrittvis ødelegger dets hjerne, torturerer dets sjel, forgifter kroppen med dødelig gift.»

Er det til et slikt sted Andrej Sakharov og Jelena Bonner er blitt ført? De hører jo begge til de uforbederlige samvittighetsmennesker som ikke vil gi opp kampen mot urett og løgn.

Løgn av ganske andre dimensjoner enn en oppblåst kjendisløgn fra boulevardpressen.

Per Bjørn Halvorsen

Økumenikkens kår i Norge anno 1985

1

I november i år blir det 21 år siden konsildekretet «Unitatis redintegratio» ble vedtatt og promulgert. Dette dokumentet betydde, som kjent, den katolske kirkes offisielle anerkjennelse av den økumeniske bevegelse som lenge hadde eksistert utenfor den.

I dag er økumenikken i vår kirke ikke lenger noe spedbarn, men har nådd myndighetsalderen, i hvert fall etter gammel måte å regne på. Det kan derfor være på sin plass å forsøke å vurdere den økumeniske situasjonen i vårt land i dag.

Det lar seg ikke benekte at en viss pessimisme og en smule oppgitthet gjør seg gjeldende for tiden blant katolikker hva det økumeniske arbeidet angår. Før konsilet var økumeniske kontakter i våre miljøer beheftet med en viss mistanke. Denne mistanken ble definitivt feid til side av konsilet og vek plassen for en stor økumenisk entusiasme blant katolikker her til lands, slik tilfellet var verden over. Ikke minst spilte - og spiller - våre ordenssøstre her en ikke ubetydelig rolle, særlig i den levende nærkontakt med kristne av andre konfesjoner.

Men veien har vist seg å være både lengre og tyngre enn man kanskje innbilte seg for et par tiår tilbake. Trettheten begynner å si på. Den

økumeniske bønneuke i januar er ikke lenger den begivenhet den var før og har i hvert fall mistet nyhetens interesse. Selv søstrene, som før satt temmelig tett nedover benkeradene ved slike anledninger, ser ut til å tenke seg om to ganger før de møter opp. - Noen katolikker spør seg nok i sitt stille sinn: «Nytter det?» Ja, kanskje til og med det førkonsiliære spøkelset med det tyske navnet «Rückkehrökumenismus» går igjen i noen sinn?

Denne stemningen er forøvrig ikke bare å spore her i landet, men er merkbart mange steder i Europa. På én måte er dette nokså naturlig, for i tiden etter konsilet må man nok innrømme at forventningen var spent svært

høyt og var blandet med en god dose naivitet og uvitenhet. Det var nok i mange tilfeller slik at jo mindre man kjente protestantisk kristendom, desto høyere elsket man «de adskilte brødre».

Situasjonen i dag maner til nøkternhet og sunn realisme. Og ser man på utviklingen i det perspektivet, er forholdene, ikke minst i vårt eget land, langt fra så dystre som man gjerne tror dersom engasjementet er for følelsespreget og koplet til en smule uvitenhet om hva som egentlig skjer.

«Mye har tross alt skjedd», sier de heroiske, gjerne for å trøste seg. Og det er faktisk så sant som det er sagt. Det som har skjedd, og som stadig skjer, preger kanskje ikke lenger mediabildet slik det før

Målet må være toleranse

I en kronikk i Arbeiderbladet nylig, under tittelen «Barnesinn», fant vi følgende funderinger av Gidske Anderson:

Jeg ville ønske at Norge på en forstandig måte ville ta opp sitt forhold til «kristendommen». Det sunneste ville være å skille kirke og stat. Det ville være riktig å få «religion» -

2

gjorde, men forholdet mellom mediene og virkeligheten er her, som på så mange andre områder, relativt problemfylt.

Det økumeniske arbeidet kom sent i gang her hos oss, slik som det gjerne er. Det skyldtes ikke bare norsk provinsialisme som gjerne får bære skylden, men også det faktum at Den norske kirke har en så overveldende stilling i vårt samfunn at vi andre knapt synes mellom fjellene. Spania f.eks., med andre konfesjonelle fortegn, har heller ikke gjort seg bemerket som noe økumenisk foregangsland. Dessuten har det alltid vært min mening at Den norske kirkes splittelse innad pluss dens sterke binding til staten har vært de alvorligste hindringer for den økumeniske sak i Norge.

Lyspunkter

Men det er nettopp her vi i dag ser de største lyspunktene. Utviklingen i Den norske kirke over de siste par tiår har flere positive og oppmuntrende sider. Jeg er kjent med at den ikke fortøner seg slik for alle dem som står innenfor den, men den utenforstående har også rett til å si sin mening. Tross Hognestadsak og Børre Knudsensak, som kun i medi-

det vil si vår egenartede lutherske kristendom - helt ut av skoleverket. Og overføre den til en slags frivillig «sondagsskole» utenfor de offentlige skoler. Det er mange land i verden som er vel så «kristne» som oss, som har slike systemer uten at moralen har forsvunnet av den grunn. Og for vårt eget vedkommende tror jeg at en slik adskillelse

ene har hatt de store dimensjoner over seg, synes det som om Den norske kirke i dag står mer samlet enn den gjorde for tjue år siden. Den er dessuten i ferd med å gi seg selv strukturer som vitner om økende bevissthet om å være kirke og ikke bare kongelig religionsvesen. Opprettelsen av et offisielt kirkemøte for Den norske kirke, som trådte sammen for første gang i november i fjor, er en skjellsettende begivenhet i så måte. Luther likte ikke synoder. Ordet har visstnok ingen god klang i lutherske ører i dag heller, men, som biskop Schwenzer sa i sin hilsningstale til kirkemøtet (hans nærvær ville heller ikke vært noen selvfølge bare for få år tilbake): «At Den norske kirke nå, på denne måten, griper tilbake til Kirkens urgamle synodale struktur, er for oss enda et bevis på at den er på den rette vei, ...» - og, være tilføyet for egen regning, dét enten Luther ville likt det eller ikke. - Montro, forøvrig, om han ville ha likt ordet «dæreutvalg»?

Det er heller ikke alle som liker den stadig stigende betydning som biskopene etter hvert har fått i Den norske kirke, hvor den etter sigende ikke har noen teologisk hjemstavsrett. Men denne utvik-

av stat og religion ville gi den dypere sans for de religiøse spørsmål bedre grobunn enn den tvangsforingen vi har i dag.

For å få en slik, etter min mening sunn utvikling, vil det stilles store krav. Til de som kaller seg kristne: de må akseptere at ikke-kristne også har en moral og et livssyn, og at de ikke finner seg i at «kristne» betrakter dem som mindreverdige. Innenfor rekken av

lingen finner allikevel sted, og ingen kan forby oss katolikker også i denne utviklingen å gjenkjenne noe som vi har svært god greie på, nemlig bispeembedet med all dets betydning for Kirken.

For meg er alt dette tegn på at Den norske kirkes preg av å være kirke stadig styrkes. Dette kan bare glede oss katolikker, for med en kirke kan vi samtale. Med et religionsvesen går praten adskillig tregere.

Norsk teologisk samtaleforum

Et annet og svært oppløftende tegn på fremskritt innenfor økumenikken i vårt land, er opprettelsen av de teologiske samtalegruppene, den katolsk-lutherske som nå har kommet sammen regelmessig i snart syv år, og den mer tverrkirkelige grupper «Norsk teologisk samtaleforum» som ble opprettet for et par år siden med deltakere fra Den norske kirke, Baptistkirken, Methodistkirken, Frelsesarméen, Det norske misjonsforbund, Den ortodokse og Den katolske kirke. I disse gruppene er det ikke de håndgripelige resultater i form av felles uttalelser el. lign. som er det viktigste, men dynamikken i selve samtalen hvor teologer

ikke-troende må man på den annen side ikke erstatte kristendommen i skolene med en vulgær sosiologisk «vitenskaplig» forklaring på livets mysterier. Vi må også lære oss en viss ydmykhet. Og ikke erstatte den kristne agresivitet med en tekno-agresivitet. Jeg synes at målet for omforming av Norge i disse spørsmålene må kunne være toleranse, ganske enkelt.

Kirkehistorisk sus

«Det var et virkelig kirkehistorisk sus over denne begivenheten» skriver «Nytt om Bibelen» i anledning representantskapsmøtet i Bibelselskapet tidligere i år, etter at en ny styreordning for Bibelselskapet var satt ut i livet. «For aldri før har en så representativ kirkelig forsamling sittet sammen i Norge.

Her var fremstående representanter fra

alle landsomfattende trossamfunn, fra organisasjoner for indre og ytre misjon, fra menigheter og bispedømmer. De ca. 60 medlemmer av forsamlingen dannet et bilde som viste norsk kristenliv i hele dets mangfoldighet. Samtidig var møtet et vitnesbyrd om at nettopp bibelsaken har evne til å samle kreftene.»

3

Fra et møte i «Norsk teologisk samtaleforum» med deltagere fra en rekke kirkesamfunn. Den katolske kirke er representert ved pater Per Bjørn Halvorsen O.P. - lengst til venstre på bildet.

fra forskjellige konfesjoner oppdager for det første at man egentlig ikke kjenner hverandres standpunkter så godt som man kanskje i utgangspunktet trodde, og dernest at enighetene og uenighetene ofte ligger på andre områder enn det man i utgangspunktet ventet seg. Vår norske stridbarhet er for sterk til at uenighetene stikkes under en stol, tvert imot, de legges til dels meget klart på bordet. Dette er etter min mening et sunnhetstegn fordi det viser at det økumeniske klima nå er blitt så preget av gjensidig respekt, tillit, ja,

hvorfor ikke? - av kjærlighet - at man tør si sin ærlige mening. At veien å gå fortoner seg lenger enn det man kanskje hadde trodd i utgangspunktet, får nå være så sin sak, når man bare kan gå den sammen og i hyggelig reisefølge.

Sett kreftene inn på lokalplanet

Men teologene kan sitte så lenge sammen og kose seg som de bare vil - dersom det økumeniske arbeidet og kontakten mellom kristne av ulike konfesjoner på grunnplanet ikke pleies og dyrkes, vil «topp-

planets» bestrebelsler ha liten verdi. En av grunnene til at bønneuken for kristen enhet ikke fungerer så godt som den burde, er kanskje ikke minst at den ikke springer ut av en jevnlig og naturlig kontakt kirkesamfunnene imellom året igjennom. Det kan derfor ikke være særlig stor tvil om at det er innenfor lokaløkumenikken at de sterkeste kreftene bør settes inn i årene som kommer. Det er i den jevne kontakt at vi kristne best kan lære hverandre å kjenne og dermed kanskje til og med kan fatte at vi faktisk har en god del ting å lære av hverandre fordi mangfoldet i kristendommen er, rett forstått og rett levd, uttrykk for Åndens tale til kirkene.

Et fremtredende trekk ved norsk kristenliv er dessverre at man er så forunderlig oppsatt på å skille seg ut fra «de andre», å være mer rettroende og mer bibeltro enn alle andre. Dette er underlig, ikke minst i den lutherske tradisjon som ellers er så skeptisk til alt «menneskeverk», for man kan da ikke for ramme alvor mene at alle disse mer eller mindre merkverdige skillelinjene mellom kristne *bare* er Guds verk?

Kanskje vi katolikker her har en særegen oppgave i

Samisk bibel

En ny samisk bibeloversettelse skal være klar i 1995, kunne Gunnar Stålsett opplyse under en sammenkomst nylig. «Da vil den nåværende samiske bibel være hundre år!»

4

norsk økumenisk sammenheng fordi vi ut fra vår bakgrunn har mulighet til å vise, i ord og i handling, at rettroenhet ikke nødvendigvis består i å tro *forskjellig* fra alle andre, men i å tro *sammen*, å tro det samme som den kristne kirke på alle steder og til alle tider har trodd og ved Guds nåde fremdeles tror, og at denne felles tro er uendelig mye viktigere enn den individuelle eller gruppens særmeninger. Det er tross alt ikke vi som bevarer sannheten, men Sannheten bevarer og frelser oss, på samme måte som det ikke er troen på Guds ord i bokstaveans mening «som kun gjør utvortes ærbar og fin», som frelser oss, men alene troen på Guds Ord.

Vi katolikker bør se det som vårt særlige økumeniske kall å bekjempe sekterismens vesen, nettopp fordi den er så utbredt som den er, her «nørdest i grenndom». Vi bør avstå fra å sette oss på vår høye hest, hvis vi nå skulle mene at vi har en hest av den beskaffenhet å sette oss på, og pukke på våre mere eller mindre fortrefeligheter til forskjell fra våre medkristnes ynkelighet. Vi må forsøke å bære vitnesbyrd om at Sannheten er større enn oss, ja, at den faktisk er så stor at ikke

Dominikanerinner for retten

To irske nonner som var blant de 41 arresterte i forbindelse med en marsj til støtte for den svarte leder Nelson Mandela, er satt på frifot.

De to er dominikanerinner og arbeider blant de svarte i Guguletu. De vil bli stilt for retten anklaget for deltagelse i illegal protest.

CATHOLIC HERALD

For Det annet Vatikankonsil

Biskopene i England og Wales har nylig gitt sin støtte til den måten Kirken har fulgt opp dekretene fra Det annet Vatikankonsil. Med tanke på den forestående synode i Roma i november, uttrykker de britiske biskoper sin tro på at den ekstraordinære synoden vil bekræfte intensjonene fra Det annet Vatikankonsil.

CATHOLIC HERALD

engang den store og katolske kirke har plass til hele den. Dette kan vi gjøre blant annet ved å ta til oss av det som er sant og godt og ekte kristent i

den norske kristentradisjon slik den er blitt levd her i landet i snart fem sekler. Det er nok å ta av.

Å, HVOR KIRKENS ARV ER RIK

Kirken — hjemmet,
Kirken — treet,
troens voksested,
Kirken — skip i tidens stormvær
gjennom troens led,
Kirken — Kristi brud på jorden,
troens mor, med åpne armer,
Kirken — huset bygd på grunnfjell,
midt i verdens sand,
Kirken — troens folk på vandring
mot Guds løfters land.
Å, hvor kirkens arv er rik,
mer en våre ord kan tolke;
alle bilder vi kan bruke
løfter kun en liten flik
av Guds rikdoms slør og gåter,
rikdom gjemt i Kristi kirke,
rikdom gjemt ved nattverdbordet,
rikdom gjemt i Ordet!

Fra «Under løftets høye himmel»
av Svein Ellingsen

Gunnel Vallquist

Ikoner til glede og oppbyggelse 5

Interessen for ikoner og ikonmaling er stadig stigende. «Ikoner er blitt moderne» konstaterer Gunnel Vallquist, som her anmelder tre ikonbøker utgitt i vårt naboland:

Per Pettersons «Ikoner, en introduktion» er ifølge vår medarbeider «en vakker liten bok, skrevet med stor sakkunnskap og samtidig presis og lett tilgjengelig.»

Vallquist foreslår at den tjener som introduksjon til neste bok: et monumentalverk om «Ryskt ikonmåleri» av Michail Alpatov. «Som oversikt og kommentar til den store russiske ikonmaling uerstattelig» er anmelderens karakteristikk.

Den tredje boken, «Segerstecknet», er skrevet av to svenske biskoper, Martin Lönnebo og Bertil Werkström. Enkelte av våre lesere vil huske at St. Olav har anmeldt denne boken tidligere. Den er nemlig utgitt også i norsk oversettelse (ved Lise Vislie Jor), - Marie Louise Pettersen omtalte den i nr. 4 i år.

For ikke lenge siden var ikonmalingen en fremmed kunstart for de aller fleste i vestlige land, en verden hvis tegn for det meste var uforståelige selv for den som var vel bevandret i vesterlandsk ikonografi. Nå har dette forandret seg, ikoner er blitt moderne, og det har flere årsaker. Den mest umiddelbare er vel den alminnelige åpenhet vis-a-vis østkirkens religiøse verden som i senere år har vist seg i den vestlige kristenheten. Kristne i vest finner at ikke bare vår tro og teologi, men også vår kirkekunst får nytt liv ved å oppsøke kilder som er felles for kirken i øst og vest, men som har holdt seg

mest levende i den østlige tradisjonen.

Dermed er også selve ikonmalingen blitt aktuell. Det finnes nå en mengde personer som sysler med dette, profesjonelt eller på amatørbasis. Det er naturligvis gledelig, forutsatt at det skjer på rett vis. Men akkurat dette har man i senere tid satt spørsmålsteget ved: røster har hevet seg for å påtale at mange gir seg i kast med å male ikoner uten kunnskap om eller hensyn til de meget bestemte regler som dikterer denne kunstarten. Blir ikke reglene fulgt, og blir det fusket med materiale og teknikk, da er det ikke ikoner, men for-

falskninger som fremstilles.

En lærebok

I denne sammenheng trengs informasjon, retningslinjer, lærebøker. En utmerket sådan er Per Petterson: *Ikoner, en introduktion* (Liber forlag, ca. 110 sv. kroner). Det er en vakker liten bok, skrevet med stor sakkunnskap og samtidig presis og lett tilgjengelig. Per Petterson, som i følge bakside-notisen er lagdommer og konsulent i det svenske justisdepartementet, er dessuten i besiddelse av nettopp slike bakgrunnskunnskaper som er nødvendige for å fremstille ikonets betydning på den rik-

5.000 på bibelkonferanse i DDR

Av de rundt 5.000 deltakerne på den 90. bibelkonferansen for protestantiske kristne i Øst-Tyskland (DDR), var langt de fleste ungdommer. En opptelling viste at rundt 75 prosent av deltakerne var under 25 år, og 600 av alle deltakerne var på konferansen for første gang. På en tilsvarende konferanse i Vest-Tyskland var det bare et lite fåtall unge som deltok.

Blankenburg-konferansen henvender seg

tradisjonelt til kristne som vil utdype sin bibelforståelse og forberede sine kunnskaper. Derfor er det få emner som drøftes på denne konferansen, i motsetning til kirkedagene i nabolandet i vest hvor en rekke spørsmål blir luftet. Til årets konferanse i Blankenburg kom det deltakere fra ni land, blant annet fra Kenya, India, England og Sovjetunionen. Mottoet var hentet fra Johannes-evangeliet! «Fred være med dere!»

NØP/LWI

Journalister protesterer

Rundt 60 journalister som fulgte paven på hans rundreise i Afrika nylig, har sendt et protesttelegram til utenriksdepartementet i Kenya. De klager over at alle slags hindringer hadde gjort deres reportasjeoppdrag dobbelt vanskelig: det var mangel på telex-forbindelse, og det var umulig å komme nær nok til å høre hva paven sa - for å nevne noen av ankepunktene i klagetelegrammet.

CATHOLIC HERALD

6

tige måten. Han redegjør ikke bare for ikonmalingens røtter, fremvekst og utvikling, men også relativt utførlig for dens teologiske forutsetninger - uten å kjøre seg fast i alle billedstridens innviklede turer. Dermed tar han utgangspunkt i et uforbeholdent og ukomplisert ortodoks perspektiv uten økumeniske sideblikk eller kommentarer. I det gjør han helt rett: ikonene har oppstått nettopp i dette klima og denne kirkebevissthet; for å forstå dem trenger man kunnskap, - teologiske diskusjoner hører hjemme i andre sammenhenger.

Etter å ha skissert ikonmalingens fremvekst i Bysants, konsentrerer Petterson sin fremstilling om Russland, der utviklingen jo ble særlig rik. Han gjør kort rede for de viktigste skolene og noen av de viktigste motivene - og som eksempler, et par av de mest berømte maleriene. Denne historisk-teologiske redegjørelse leder frem til en nøye beskrivelse av hvordan ikonmaling foregår, hvordan trematerialet prepareres, hvordan fargene bearbeides og påføres, hva fargene symboliserer. Derimot finnes her intet om hvordan de ulike motiver skal utføres; her får man gå til spesi-

«Den hellige treenighet» - av Andrej Rubljov.

elle håndbøker, og slike er da også tatt med i litteraturfortegnelsen.

Et sitat som sier det vesentlige om ikonmalerens arbeid: «Den åndelige verdi av et ikon beror på ikonmalerens grad av fellesskap med den person han avbilder. Det er ikonmalerens

egne åndelige erfaringer som bestemmer hans evne til å fornemme guddommeliggjørelsen hos den avbildede person. Bare den som selv har nådd langt i åndelig utvikling, kan derfor gjengi den åndelige tilstand som et ikon vil gjenspeile. Et ikon kan være teknisk

Motstand mot ny abortlov

Sterk motstand fra leger og lokale myndigheter truer med å undergrave den nye abortloven i Spania. De spanske biskoper truer med «skommunikasjon av dem som «fysisk eller moralsk» medvirker til abort, og meningsmålinger rundt om i landet viser at en stor del av helsepersonellet går mot abort.

De første legale aborter er blitt utført av

«frivillig» personell etter at flere statlige sykehus hadde nektet å utføre slike inngrep. Den nye abortloven, som trådte i kraft den 3. august, legaliserer abort i forbindelse med voldtekt, derformede fostre og dersom morens liv er i fare.

Blant de europeiske land er det nå bare Irland og Belgia som opprettholder fullt forbud mot abort. CATHOLIC HERALD

Idet bladet går i trykken kommer det bud om at stiftskapellan Gerhard Vranken døde den 1. oktober 1985. St. Olav vil i neste nummer komme tilbake til hans lange og fortjenestefulle virke for Kirken i Norge.

perfekt, men likevel stå på et lavt åndelig nivå. På den annen side kan et primitivt utført ikon utstråle stor åndelig kraft. Kunstnerens vei til å skape et sant ikon går følgelig via bønn og askese og en regelmessig deltagelse i kirkens gudstjenestetilv.» - Den maler som ser bort fra dette, gjør seg med andre ord for lite besvær med ikoner.

Russisk ikonmaling

Per Pettersons bok kan fungere som en utmerket introduksjon til Michail Alpatovs monumentalverk *Ryskt ikonmaleri*, sakkyndig oversatt av Lars Erik Blomqvist (Gidlunds, ca. 800 sv. kroner). Den inneholder to hundre fargereproduksjoner av representative russiske ikoner fra 1100- til 1500-tallet, foruten et par som viser nedgangen fra 1600-tallet, da vesterlandsk innflytelse forstyrret stilarten. Til bildene finnes en tekstkommentar - etter russisk original - en hjelp til å lære seg å se den uhørt kunstferdige oppbygning i hvert maleri, fargenes språk og skikkelsenes psykologi. Alpatov sier selv at «man må utarbeide en særskilt metode for å kunne oppfatte all den rikholdige informasjon som hvert ikon inneholder. Man må betrakte det nøye og

lenge, sammenligne det med analoge bilder, forsøke å nå frem til kunnskap om det grunnleggende plastiske motiv, den hovedmetafor som alle betydningsnyanser springer ut av. Dechiffringen av de gamle ikoner må derfor, strukturelt sett, bli helt annerledes enn dechiffringen av malerier fra tiden etter renesansen.»

Man får en klar redegjørelse for de ulike skolers karakteristiske trekk: den eldste bysantinske innflytelse med sine dempede fargetoner, dens siste store representant, Theophanes Grekeren, som malte lys som ingen andre, Novgorodskolens klare farger med dominans av sinober og sølvgrønt, Pskov-ikonenes varme jordfarger og Moskvaskolen med Rubljov, hvis dueblå, lilla og lysegrønne koloritt frembringer et uforlignelig oversanselig inntrykk. Likesom i den førstnevnte boken fremholdes også her at et ikons verdi ikke nødvendigvis er avhengig av den tekniske perfektjon, men fremfor alt av den personlige inspirasjon. Når ånden har flyktet fra de offisielle, akademiske maleres verk, kan man stadig finne den autentiske åre hos kirke-malerne på landsbygden, - i

deres verk lever den store tradisjonen videre ennå i lang tid fremover.

Et interessant sideaspekt ved Alpatovs kommentar er hans besvær med ideologiene. I begynnelsen finner han det stadig nødvendig å distansere seg fra «den religiøse overtroen», og da har han fornøyelige formuleringer som «Blant ikonene finnes adskillige som gir uttrykk for presteskapets oppfatninger», «Det har endog vært forskere som har forsøkt å avlese en religiøs og filosofisk mening i den gamle ikonmalingen.» Han fremhever gjerne den «folkelige» ikonkunsten i motsetning til «herremannskunsten»; ikonene er et uttrykk for «folkets forhåpninger» etc. Men når han vel har lagt inn en rekke slike reservasjoner, går han over til å beskrive og analysere ikonene ut fra deres egne forutsetninger. At han taler om «kunst» også der hvor det handler om tro og fromhet, er en enkel og effektiv måte å få sagt det samme som om han ikke behøvde å ta hensyn til vaktholdet for den rene lære. Så kan han tillate seg en beskrivelse som denne av Dinonisij's Korsfestelsesikon: «Den korsfestede Kristus er en triumfator som svever på himmelen med hendene ut-

Foreldreprotest mot AIDS-senter

Kardinal John O'Connor gav nylig etter for press fra en liten, men høylydt pressgruppe av foreldre og skrinla planene om å åpne et senter for AIDS-pasienter i et tomt kloster i New York.

Foreldrene hadde truet med å ta sine barn ut av Manhattans Catholic School -

8

strakt over verden, ferdig til å favne den. De bedende skikkelser, vektløse og spedlemmede, tjener som støtte og innramming. På samme måte som Kristus, synes de snarere å sveve enn å stå fast på jorden... Mot den veldige, harmonisk bygde Kristusfigur kontrasterer de små miniatyrene. Med denne kontrast innføres et element av rom og dybde i ikonet. Figurene som flyr frem på himmelen, danner en slags krans rundt Golgata-treet. De blir en blomsterlignende utsmykning og antyder en usynlig ring der Kristusfiguren er innesluttet.»

Alpatovs verk er uerstattelig som oversikt og kommentar til den store russiske ikonmaling. Det ble første gang publisert i Moskva for ti år siden. Men det må sies at de verk som i løpet av de seneste år er utgitt samme sted, f.eks. om Moskvaskolen, Novgorodskolen, Theofanes Grekeren, formidler enda sterkere skjønnhetsinntrykk gjennom reproduksjonenes klarere farger og skarpere konturer. Dessuten: prisen! Det er vanskelig å forstå at den svenske utgaven skal koste så mange hundre kroner mer enn den tilsvarende engelske.

som ligger i flukt med klosterbygningene - dersom AIDS-senteret ble skolens nærmeste nabo. Bare få dager før Mother Teresas Missionaries skulle åpne senteret, måtte kardinalen trekke planene tilbake. «Folks reaksjon var den avgjørende faktor,» sier monsignore James Cassidy, leder for prosjektet.» Vi beklager sterkt sakens utvikling.»

CATHOLIC HERALD

Apostelen Johannes - detalj fra «Segerstecknet».

Nederlandsk ikonmester - bosatt i Finland

Å omgås med ikoner - det er hva biskopene Martin Lønnebo og Bertil Werkström vil lære oss med boken *Segerstecknet* (Verbum). Den tar utgangspunkt i et ikon som finnes på Söråkers stiftsgård utenfor Sundsvall og er malt av Robert de Caluwé, den hollandske ikonmesteren hvis atelier i Myllyjärvi har tatt imot hundrevis av elever. Ikonet forestiller den Korsfestede på bysantinsk vis som seierherre i lidelsen. På mindre bilder langs korsidene fremstilles Kristi lidelseshistorie og nederst hans nedstigning til dødsriket. Dette motivet sammenfaller i den østkirkelige ikonografien alltid med oppstandelsen: Likeoverfor den seirende Frelser raser helvetes porter sammen. Fader Roberts maleri er inspirert ikke bare av

Tro krever handling

Religiøs tro er ikke et spørsmål om teori, men om praksis i hverdagslivet, hevdet generalvikaren i bispedømmet Osnabrück nylig i forbindelse med en stor familievalfart.

Katolikkers kall er hverken å slå seg til ro i stille selvtilfredshet eller å hive seg på enhver moteretning. Bare troen gir det rette orienteringspunkt, hevdet han. De kristnes innsats i samfunnet er målestokken for deres trosengasjement.

KNA

den russiske skole, men også av den bysantinske, med dens mer dempede koloritt og mer markerte konturer, - i gruppebildene også av den koptiske kunsten med dens undersetsige kropper og store hoder. Scenene får dermed et drag av folkelig naivitet som gjør dem umiddelbart begripelige og rørende. Den sentrale Kristusfiguren har derimot den langstrakte eleganse som kjenner tegner både det russiske og det bysantinske maleri, og Gudsmoderen på tverrbjelkens ene ytterende fører umiddelbart tanken til Theofanes Grekerens berømte «blå» Mariaskikkelse i Bebudelseskatedralen i Kreml.

Boken har et fint forord der ikonkunsten blir forklart, og deretter følger et tyvetalls korte meditasjoner, som hver omfatter et bibelord, en betraktning, en bønn og - ikke minst viktig - en «beslutning» - for en meditasjon skal alltid munne ut i en viljens fornyelse. Hver meditasjonsside tilsvarende en reproduksjon av det motiv som betraktes. Som helhet er boken en vakker og verdifull introduksjon i bruken av hellige bilder i andaktslivet. Den fyller et behov i vår tid da vi oversvømmes av så mye uhellig billedstoff. ●

Gorbatsjov skriver til fransiskanerne

Mikhail Gorbatsjov har skrevet til en internasjonal gruppe fransiskanere som hadde sendt ham lykkønskninger da han overtok som Sovjetunionens leder etter Tsjernenko. «Flere av deres tanker harmonerer med de idéer som ligger bak Sovjets internasjonale bestrebelse», skriver Gorbatsjov til fransiskanerne.

CATHOLIC HERALD

Walesa - Gdansk

«General Jaruzelski, vi gir aldri opp idéene fra august 1980», erklærte Lech Walesa på Lenin-verftet i Gdansk under en markering av femårs-dagen for undertegningen av Gdansk-avtalen som førte til dannelsen av Solidaritet.

Godt over tusen tilhengere var møtt opp

ved monumentet over arbeiderne som falt under oppstanden ved Leninverftet i 1970, tre jernkors som rager 30 meter mot himmelen. De applauderte mens Walesa la ned røde og hvite blomster og sang solidaritets-sanger. En tallrik milits holdt seg diskret i bakgrunnen.

NTB

Otto Falkenberg: En polsk skjebne

9

*En polakk
hopper av
fra en fellestur
til Jugoslavia.
Tre år senere
reiser han
på endagsvisum
til Øst-Berlin
i håp om å treffe
sin kone.*

*Det blir istedet
arrestasjon,
og senere dom
på tolv års fengsel.
- En av de utallige
«sannferdige historier»
fra vår vonde verden.*

Den 28.5.71 dro en polsk tekniker Marian Franz Blotny på organisert fellestur til Jugoslavia. Da reiseselskapet skulle reise hjem igjen, var Marian Blotny forsvunnet. I midten av juni dukket han opp i München hvor han noen måneder senere fikk arbeid i bilfabrikken BMW's konstruksjonsavdeling. Utenom arbeidet holdt han seg mest for seg selv, var opptatt av å samle på frimerker og gå på sportsstevner. Han telefonerte regelmessig hjem hver uke til sin kone og sine to sønner på henholdsvis 16 og 20 år som han også sendte pakker til.

Drevet av skyldfølelse over å ha forlatt sin familie, forsøkte han å få sin kone over. Men de polske myndigheter ville ikke innvilge utreisettillatelse.

Etter å ha vært adskilt fra sin familie i 3 år, dro han sommeren 1974 til Vest-Berlin hvor han kjøpte en-dagsvisum for besøk til Øst-Berlin hvor han regnet med å treffe sin kone. Den 1.6.74 begir han seg til Øst-Berlin hvor han omgående blir arrestert og lagt i håndjern. Som begrunnelse for arrestasjonen, får han noen dager senere muntlig opplyst årsaken: «republikk-flukt» hvorpå han blir utvist til sitt hjemland Polen.

I mellomtiden foretas husundersøkelse hos hans kone. Hans verdifulle frimerkesamling, lysbilder og private papirer blir beslaglagt. I over seks måneder sitter Marian Blotny isolert før han får besøk av sin kone. Forsvarsadvokat fikk han først besøk av etter 8 måneder. Blotny blir tilslutt fremstillet for en militærdomstol (!), men retten holdes for lukkede dører, og det er ikke kjent hvilke anklager som er reist mot ham.

I et brev datert 29.5.82 opplyser det polske justisdepartement at M.F. Blotny den 7.4.75 ble dømt til 12 års fengsel, en bot på 5000 zloty, 5 års tap av borgerlige rettigheter og beslagleggelse av all eiendom. Begrunnelse: M.F. Blotny «var funnet skyldig i å ha arbeidet for en utenlandsk regjering ved å ha gitt informasjon vedrørende politiske og økonomiske forhold i den Polske Folkerepublikk.» Utover disse knappe og nærmest intetsigende opplysninger ønsker de polske myndigheter tydeligvis ikke å gå. Det har heller ikke lyktes Amnesty International å få ytterligere og pålitelige opplysninger om de faktiske forhold.

Den domfelte M.F. Blotny har i tillegg til straffen hatt re-

Hvor blomster er farlige

Vi sakser noen avsnitt fra en kronikk i Arbeiderbladet, der Kirsti Grotmol rapporterer fra et besøk i Polen:

Ved siden av en aldeles tom plass i Warszawa står en godt bevæpnet politimann. Døgnet rundt bevoktes noen få kvadratmeter sement. Hvorfor? Jo, for at ingen skal legge blomster på denne plassen. Ti millioner zloty

koster dette vakholdet i året. Polen er et av de få land i verden hvor blomster er farlige.

Så har da også blomster en helt spesiell betydning i Polen. Fra langt tilbake har polakkene lagt avskårne blomster på steder hvor martyrer er drept eller gravlagt - eller hvor det har funnet sted en viktig begivenhet. Den lille sementplassen i Warszawa var før militærkuppet i 1981 et symbol for folkets frihetsslengsel. Hit gikk de nygifte og

la sine brudebuketter slik at de dannet et kors. Denne plassen var noe av det første som Jaruzelski fikk ryddet. Det første året stod hele seks mann vakt her døgnet rundt.

Jeg blir tatt med på messe - messe for Polen. Mer enn 20-000 mennesker samles på denne måten i Warszawas kirker én gang i måneden. De ber for Polens framtid. Ber om at Jaruzelskis regime skal falle. Solidaritetsfolk og kirkens bannere henger side om side.

10

duserter matrasjoner i flere år, men ifølge omtalte brev fra justisdepartementet heter det: «Fra 19.5.81 ble reduksjonen av matrasjonene trukket tilbake fra bestemmelsene etter å ha sonet en fengseldom.» Med tanke på den vanskelige matvaresituasjonen i Polen i 1981 og senere er det vel god grunn til å anta at selv regulær polsk fangekost er i minste laget. En 3 kilos matpakke som nylig blev sendt M.F. Blotny fra utlandet, fikk han ikke motta.

I justisdepartementets brev av 29.5.81 heter det tilslutt at etter å ha sonet 2/3 av straffen, kan M.F. Blotny i annen halv-

del av 1982 søke om «tidligere betinget løslatelse.» Dette ble avslått den 3.6.83. Amnestiet som ble kunngjort 21.7.84 for ca. 30 500 fanger hvorav 652 politiske fanger, inkluderte ikke fanger med dommer på 3 år og mer. Disse fikk heller ikke sin straff redusert. Senere brev til det polske justisdepartement i aug. 84, jan. 85 og feb. 85 er ikke besvart.

M.F. Blotnys naive tro på at «enhver har rett til å forlate hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land» (FN's Menneskerettighetserklæring art. 13.2) har kostet ham dyrt.

Det er vel i seneste laget å komme med tips om ferieplaner og feriemål.

Men da vi leste en reportasje i Arbeiderbladet

- ved Marianne

Gunnarsjaa

- om Vår Frue kirke

i Ronchamps,

«et sted for stillhet og bønn både for religiøse

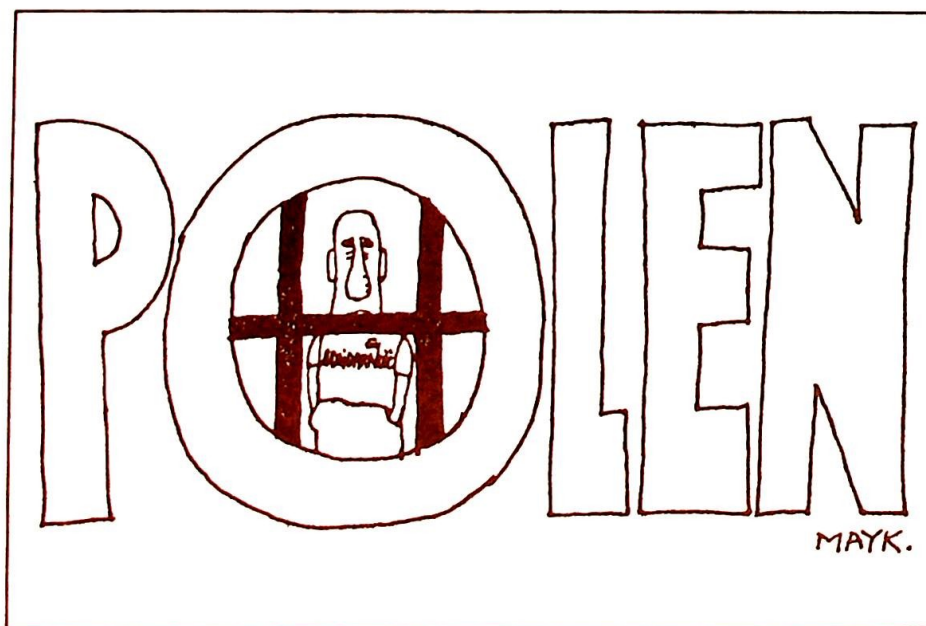
og ikke-religiøse»,

ja, da sa vi trøstende til oss selv

at det blir jo sommer og ferie også neste år.

Så kanskje skulle

vi bestemme oss allerede nå:

Det samme skjer i fem andre byer. Folk kommer i busslaster fra andre landsdeler for å delta. Politiet tør ikke gripe inn. I tre timer står folk samlet slik utenfor kirken. Søker tilslukt her mens natten kommer. Etterpå er det fullstendig trafikkaos. Ekstrabusser må settes opp.

Hos dere, sier en venn, sluttet krigen etter den andre verdenskrigen, men hos oss bare fortsatte den...

På bølgelengde med Maria

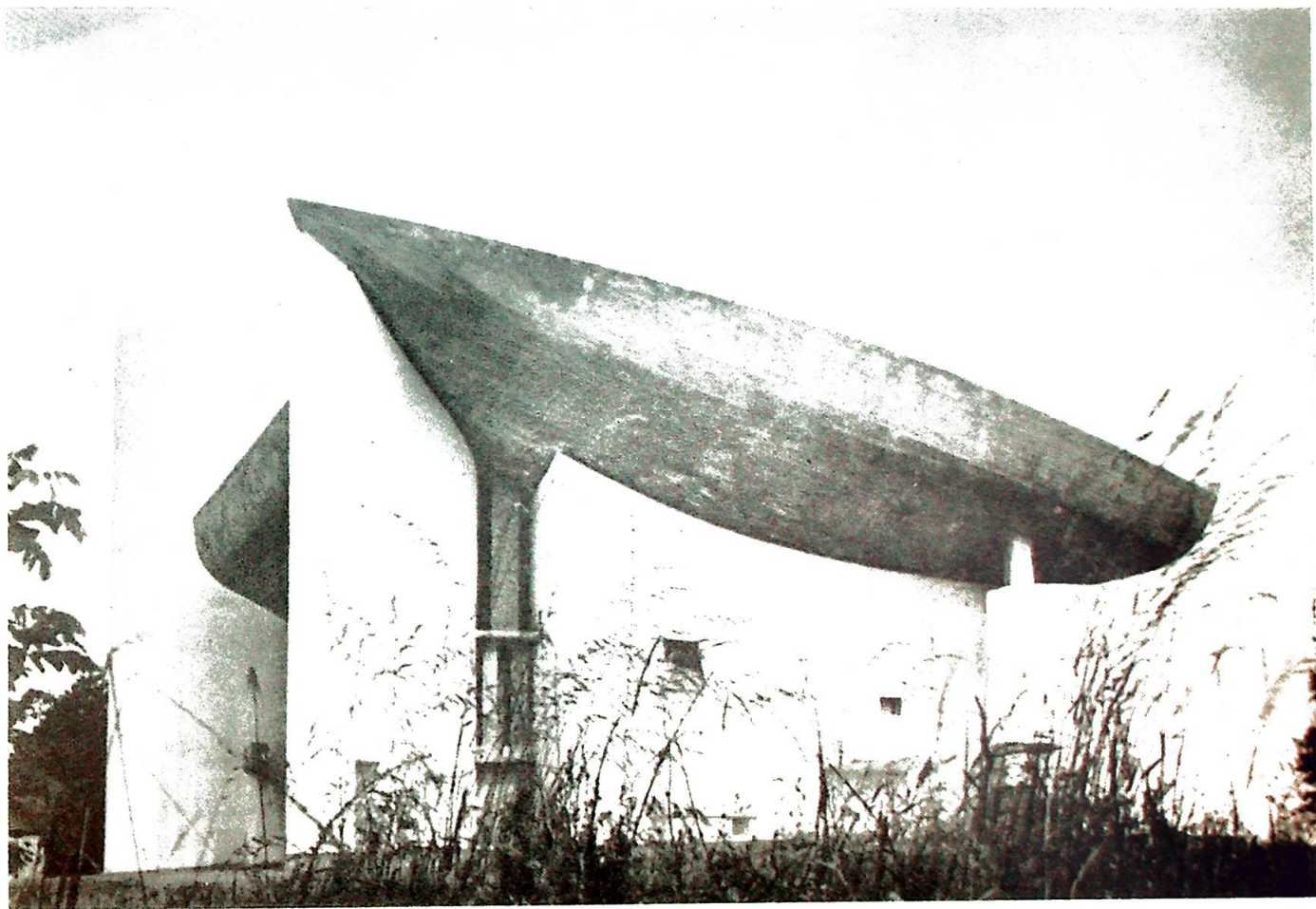
En kristenhet uten Maria er som «en husholdning uten husmor», mener hjelpebiskop Heinrich Machen av Hildesheim. Under en Maria-valfart nylig oppfordret han de troende til å komme «på bølgelengde med Maria». Guds mor er et «tilfluktssted» for alle

som befinner seg i samfunnets ytterkant, og som trenger hjelp. Ungdommens noe «rådløse forhold» til jomfru Maria er tidstypisk, mener Machen, som beklager at det nettopp er Maria og det fromhetsliv som er knyttet til henne, som er blitt skjøvet i bakgrunnen.

KNA

DR STILLHET OG BØNN

11

Siden middelalderen har pilegrimer strømmet hit i god katolsk tradisjon for å hedre Maria — Vår Frue — Fruen med stor F. Siden 1955 har arkitekter og kunsthistorikere slått følge med de botferdige for å bøye seg i støvet for vår tids store mesterarkitekt Le Corbusier og et av hans mesterverk: kirken Notre Dame du Haut i Ronchamps.

Og for et suverent byggverk! Det ligger på toppen som en stor hvit fugl, klar til å fly til himmels, skjønt taket er av betong, som noen av veggene. Sprøytet på et skjelett med to meters hulrom imellom. Små glugger spretter opp veggmassivet. Her og der er de plassert, men ikke på måfå! De lyser opp kirkerommet gjennom forskjelligfarget glass og følger

solens tur på himmelen. Interiørets omfavnende, andektige stillhet blir bare avbrutt av en liten gutt, som løper begeistret mellom de fargete lysstrålene.

I det største vinduet, til høyre for alteret, er Maria-statuen plassert. Den kan ses innenfra som utenfra. For også på utsiden er det en altervegg. Og her blir messen feiret på de store Maria-dagene i au-

Kardinal Arns til Skottland

Primas for den brasilianske kirke, kardinal Paulo Evarasto Arns, skal delta i en konferanse om Den 3. verden i Skottland i oktober. Konferansen markerer 20-års dagen for Scottish Catholic International Aid Fund.

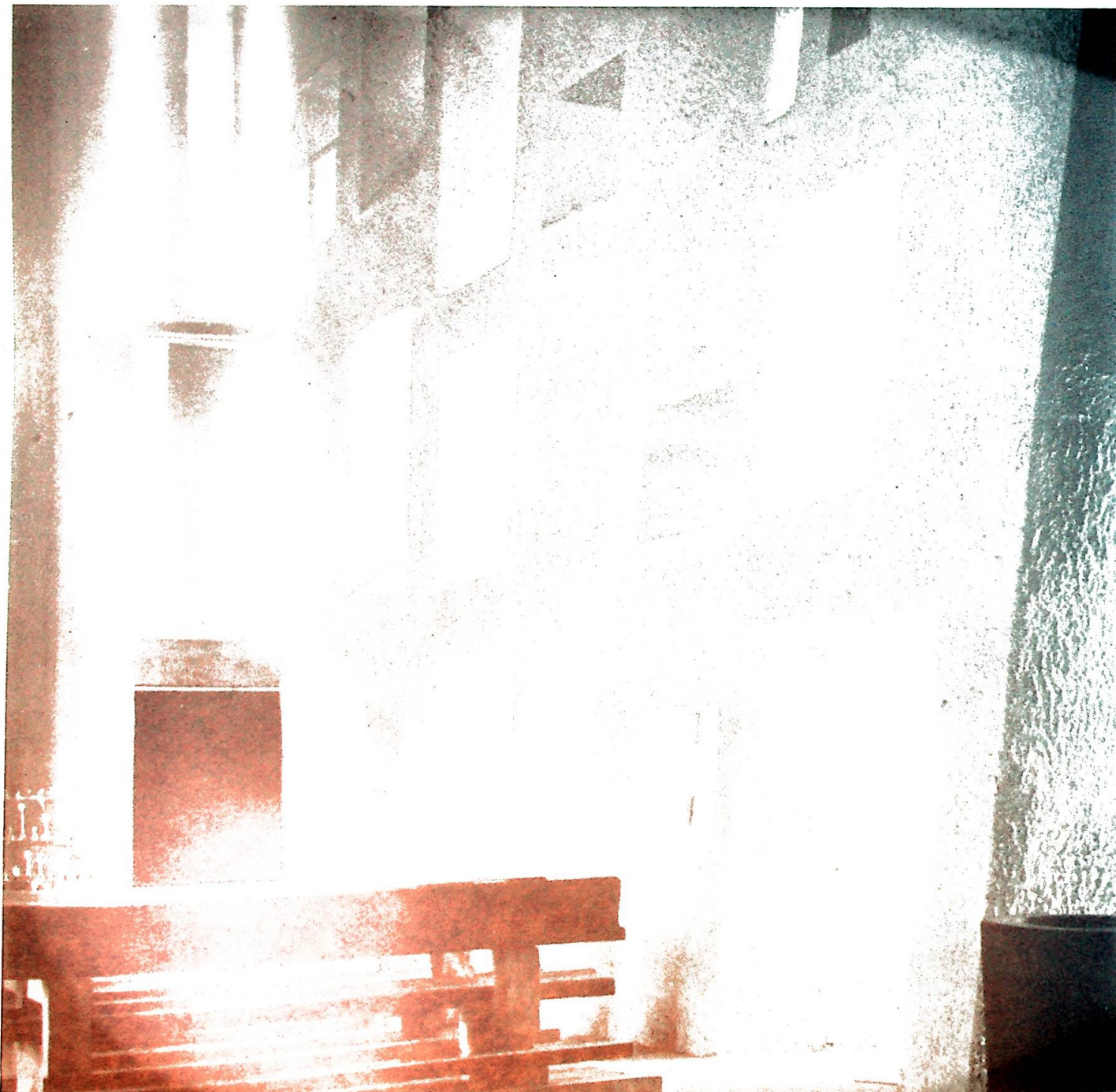
CATHOLIC HERALD

Ingen eller få tror lenger på demonstrasjoner

«I nærheten av der jeg bor i Warszawa, har Polens mest kjente sjokoladefabrikk, Wedel, sitt utsalg i en fin gammel butikk,» skrev Dag Halvorsen nylig i Arbeiderbladet. «Her sto det forleden på en grå regnværsdag en kjempekø av sure og irriterte mennesker. Denne køen foran Wedels utsalg har forfulgt

meg i årevis, den er et fast innslag i bybildet. Folk sto i 1980, de står der fremdeles, og sjokoladen har vært rasjonert i mange år.»

Beskrivelsen av køene foran sjokoladebutikken er plassert som innledning til noen betraktninger i anledning femårsdagen for Gdansk-avtalen: «Ved femårsdagen for Gdansk-avtalene, for det som den gang ble oppfattet som en sensasjonell seier for tanken

Små glugger spretter opp veggmassivet. Her og der er de plassert, men ikke på måfå! De lyser opp kirkerommet gjennom forskjelligfart glass og følger solens tur på himmelen.

om en fri fagbevegelse i Øst-Europa, er køen foran Wedel et mer treffende symbol enn de bildene av de streikende i Gdansk som de fleste av oss vel fortsatt husker fra fjernsynet. Ingen eller få tror lenger på demonstrasjoner. Lech Walesa retter en inntrengende advarsel mot åpne manifestasjoner som bare kan føre til mottiltak fra styrets side. Bildene av de streikende arbeiderne tilhører histo-

rien, men sjokoladen er rasjonert, og folk står i kø.

Er så august 1980 bare historie, er vi i Polen tilbake i «real sosialismens» grå hverdag? Svaret kan ikke bli entydig», mener Dag Halvorsen, som bl.a. konkluderer med at «Polen er likevel blitt annerledes. Opposisjonen har fått en breddevirkning som har vært ukjent i noe annet østeuropeisk land i

etterkrigstidens». Halvorsen peker bl.a. på at «malere kan velge om de vil utstille i kirken eller i offisiell regi. Mange forfattere utgir sine bøker i vest eller på alternative forlag. Og på tross av en hardere linje i det siste halvåret virker det ikke som styret vil slå til med drastiske midler mot denne alternative virksomheten som er organisert på langtidsbasis.»

gust og september. For tusenvis av tilreisende. De står, sitter i gresset eller på en pyramide av stein, bygd av kirken som ble ødelagt her under harde krigshandlinger i 1944.

Ikke merkelig tok mange avstand fra denne rare «mo-

derne» kirken, som så så annerledes ut enn alle andre, med tak som buer nedover, ingen ordentlige vinduer, og en inngangsport lik en fargefanfare i emalje! Ikke merkelig ble like mange inspirert av den. Som for eksempel arki-

tektene Lund og Slaatto i deres St.Hallvard-kloster i Oslo. Det er godt å se at 30 år etter tronner arkitekturmesterverket her fremdeles i velholdt stand og Vår Frue er - sannelig - fremdeles på høyden.

Glemp hardt ut mot regimet

I et uventet angrep på den offisielle polske ateisme nylig sa Polens kardinal Josef Glemp at landets myndigheter ikke kan regne med støtte fra katolikene med mindre de respekterer de troendes rettigheter og slutter å drive propaganda for ateistiske verdier. Kardinalen brukte usedvanlig skarpe ord i sin kritikk av regimet og anklaget myndighetene for å hindre katolikene i å delta i det offentlige liv og for å fremme ateismen gjennom skolesystemet.

Kardinal Glemp kom med sitt angrep i en preken ved en utendørsmesse til ære for Den sorte madonna i Czestochowa - rundt 200.000 mennesker var tilstede ved messen. «Det finnes bevegelser som fører inn-

bitt kamp mot religionen, som forsøker å berøve folk deres tro og gi dem ikke-religiøse 'riter' i stedet. En av de bevegelser som forneker Gud, er marxismen», hevdet han.

Flere bannere med slagord til støtte for den forbudte fagforeningen Solidaritet var å se under messen. På en av dem stod: «Kristne, hold fast ved Solidaritet mot det onde.»

Den 53 år gamle kardinalen som ble avbrudt av applaus hele åtte ganger, avviste kritikken fra de statskontrollerte medier om at Kirken blander seg inn i politikken: det er Kirkens plikt å «delta i en dialog om alle spørsmål i nasjonens liv.»

Glemp fordømte marxismen som «et system som ikke

bygger på tankens makt, men på maktprinsippet.» Selv om det polske regimet er mindre repressivt overfor religionen enn andre i Østblokken, dreier det seg bare om en utsettelse før «den endelige konfrontasjon.» Han tilføyet at de troende må være med i landets politiske liv og oppfordret de tilstedeværende til ikke å henfalle til «likegyldighet og passivitet.»

Uttalelsen i Czestochowa nylig er det sterkeste forsvar for katolske verdier Glemp har kommet med siden han ble Polens primas. I sin preken understreket han dog at Kirken er innstilt på sameksistens, og at den ikke vil være redskap for noen politisk instans.

Øket hjelp fra Köln

I 1984 øket erkebispdommet Köln sin finansielle hjelp til verdenskirken fra 105 millioner DM (1983) til 110 millioner. Økningen skyldes stigning i kollekten, men i tillegg melder stadig flere troende seg som

«faddere» for prestekandidater. 4615 prestekandidater i Latin-Amerika, Afrika og Japan fikk støtte fra Kölns katolikker i 1984, men det kommer stadig bønn om å få flere faddere. Det trenges også faddere til eldre og syke prester i land med liten eller ingen syke- og alderstrygd.

PEK

Vatikanbanken nekter Sør-Afrika lån

Ifølge en undersøkelse foretatt av Kirkenes Verdensråd har Vatikanbanken lånt millionbeløp til den sør-afrikanske regjering. Fra 1982 til 1984 skal Vatikanbanken ha lånt ut 115 millioner pund. Vatikanet benektet imidlertid nylig at den direkte eller indirekte har lånt ut penger til regjeringen eller privatpersoner i Sør-Afrika.

CATHOLIC HERALD

Dom Helder Camara - optimistisk pensjonert

«Jeg har gjort en stor oppdagelse,» sier erkebiskop Helder Camara med et varmt og muntert smil. «Hvis du vil hjelpe mennesker, må du arbeide med dem, ikke for dem. Merk dere ordene, små ord er ofte uhyre viktige, de røper sinnelaget. Arbeider jeg for noen, sitter jeg på min høye hest, er den rike som har noe å gi. Men arbeider jeg sammen med noen, gir jeg plass for det den andre har å gi og for den annens menneskeverd. Og alle har noe å gi.»

Sier Dom Helder, pensjonert erkebiskop fra Brasil, på snarvisitt i Norge i anledning av utgivelsen av hans nye bok «Tusen grunner for å leve». Sist Dom Helder var i Norge - i 1974 - ble han hedret med Folkets Fredspris, en spontan folkegave til den mann svært mange den gang mente var selvskreven til den «egentlige» fredsprisen, Nobels Fredspris, som han ikke fikk. Det ble hvisket i krokene om at «man» tydeligvis ikke våget å gi prisen til en mann som var til de grader svartelistet av militærdiktaturet i Brasil, et land som var en viktig norsk handelspartner....

«For de fattige, mot de rike» erklærte Dom Helder da han ble utnevnt til erkebiskop i 1964, kort etter militærkuppet i landet. Og året etter tok han konsekvensen av sine ord og flyttet ut av erkebiskopens pa-

lass og har siden den gang vært en like utrettelig som uforferdet talsmann for de fattige og undertrykte. Elsket av folket, men hatet - og fryktet - av diktatorene i sitt hjemland. Faktisk så fryktet at man nektet ham å slippe til i presse og kringkasting, ja, det ble til slutt forbudt å nevne hans navn. Hvorfor regimet ikke kvittet seg med ham? Arrestasjoner og likvidering var jo ellers ikke noe man kviet seg særlig for der i gården! Man turde ganske enkelt ikke: martyrer blir lett brysomme for diktatorer. Så tok man hans medarbeidere i stedet, den ene etter den andre forsvant. Noen fant man igjen senere - myrdet, andre fant man aldri, og politiet nektet alltid ethvert kjennskap til saken. Flere ganger gikk Dom Helder selv til politiet og sa, som Jesus selv da det gjaldt å beskytte sine venner:

«Det er meg dere leter etter, så la disse andre gå.» Men politiet avslø.

Alt dette er nå fortid, smertefull fortid, - de militære har ikke lenger makten i Brasil. Og biskop Camara er tilbake i Norge for et par hektiske septemberdager med tett pakket program, - og han skal helt til Tromsø til økumenisk gudstjeneste og til nord-norsk gjestfrihet i den katolske bispegården. Pensjonister er aktive folk i våre dager! I Oslo blir det tid til en times pressekonferanse i Verbum Forlags regi en fredagsmorgen da den værste stormen på tredve år raser over Østlandet. 25 timer har Dom Helder vært underveis fra Brasil, han ser ut som om han holder på å sovne mens de siste journalistene hutrende finner plass til seg selv og sine dryppende paraplyer, men gnistrer til straks han får tale

Midtveis i FN's tiår for økt utviklingshjelp:
De fattigste blir stadig fattigere...

«Hvis ikke giverlandene lever opp til sine løfter om økt hjelp, vil de økonomiske utsiktene for de 36 landene som utgjør gruppen av minst utviklede land, bli stadig dystre.»
- Uttalelsen står å lese i en rapport lagt fram

i Genève i forbindelse med FN's konferanse for handel og utvikling (UNCTAD).

Det var i Paris 1981 at tiåret for økt hjelp ble kunngjort. Giverlandene lovet da å fordoble sin offisielle utviklingshjelp. Vi er med andre ord snart midtveis i dette FN's tiår for økt utviklingshjelp. «Framtidsutsiktene gir grunn til alvorlig ettertanke» heter det i rapporten.

NATIONEN

Tortur i Paraguay

De katolske biskoper i Paraguay fordømmer den utstrakte bruk av tortur i landet. I sin fordømmelse viser de til at to arrestanter nylig døde som følge av brutalitet fra politiets side.

CATHOLIC HERALD

En bok fra Brasil

om det som ligger ham på hjertet. Og han har meget på hjertet! Det blir lange svar på få spørsmål.

-Jeg er så glad over å få være her igjen, forsikrer Dom Helder, minnene fra 1974 er så levende, og de har betydd så meget for meg. Dere i Norge må fortsette å bry dere om verden, med å hjelpe til å skape en mer menneskelig verden. Og det er viktig at vi snakker sammen, samtalen er en viktig vei til forståelse. Min bok er sprunget ut av mine samtaler med Gud i de sene nattetimer, små bønner og meditasjoner skrevet ned i årenes løp. Å tale med Gud er en stor lykke for meg, og hvis min bok kan bidra til å gi noen håp og livsmot...

- Men hvordan er det mulig å snakke om håp i en verden som vår, vil en av de tilstedeværende vite, en verden med stigende fattigdom blant massene, med økende vold og følelseskulde, og med atomvåpen og trussel om total utsløttelse?

- Selvsagt er der håp! I mange år har jeg hatt anledning til å reise rundt i verden, og jeg har i hvert fall funnet to kilder til håp. For det første: Gud har ikke trukket seg tilbake fra verden. Han skapte verden av kjærlighet, og derfor kan jeg ikke tro at hans

siste ord vil være en krig som ødelegger alt han har skapt. Den hellige ånd arbeider uavbrutt i verden og rører ved alle mennesker av god vilje - og det er mange av dem.

Den andre store grunn til håp er de unge, de har et åpent hjerte. Jeg har tro på ungdommen, den er uten frykt og eier vilje til å leve som den taler. De unge godtar ikke den kriseverden de voksne har skapt. Vi snakker om ungdomskrise, men mon det ikke er riktigere å snakke om de voksnes krise: det er ikke de unge som har skapt våpenkappløp, arbeidsløshet og sult! Tar man de unge på alvor, er de fantastiske medarbeidere - fulle av vilje til å ofre noe for å rette opp skjevhetene i verden.

Tro på Gud innebærer tro på menneskene - som Guds skapninger. De undertrykte i samfunnet mister selvrespekten, og - det som verre er - mister troen på og vissheten om at de er Guds barn, nettopp fordi ingen viser dem menneskelig respekt. Det er vår kristenplikt å gi slike ulykkelige medmennesker deres menneskeverd tilbake, vise dem at de er Guds barn, og at de har rett til å stå frem for de grunnleggende menneskerettigheter. Ingen av oss har rett

til å trække på den annens rettigheter og menneskeverd.

- Deres eget land, Brasil, er det håp der?

- Ved første øyekast kan det kanskje se nokså håpløst ut selv om vi er kvitt militærdiktaturet. Fattigdommen er større enn den var for ti år siden. 10% av befolkningen blir stadig rikere, mens resten blir stadig fattigere. En liten gruppe jordeiere eier størstedelen av jorden i landet, de vokter sine eiendommer med private politistyrker som ikke viker tilbake for å myrde fagforeningsledere som krever nyfordeling av jorden. Avdøde president Neves hadde forpliktet seg til å gjennomføre en jordreform, og vår nye president har overtatt denne forpliktelsen. En jordreform er absolutt nødvendig hvis det skal bli sosial fred i landet.

I dagens Brasil kan folk stå frem med sine krav, vi har en grad av frihet som vi ikke kjente til for kort tid siden. Landet har megen lidelse bak seg, men nå lysner det sakte. Og Kirken står på de fattiges side og krever reform, vi kan la våre folk demonstrere på gaten, pressen støtter oss. Vi forsøker i den grad vi kan, å presse jordeierne, få dem til å forstå at det er umenneskelig

Utviste misjonærer tilbake til Nicaragua?

De ti misjonærene som ble utvist fra Nicaragua i juli i fjor, kan muligens få reise tilbake til landet. Det er den katolske primas i landet, kardinal Miguel Obando Bravo som sier dette i en samtale med utenlandske journalister. Hvis de ti får tillatelse til å vende

tilbake, kan dette tolkes som et ønske fra sandinistene om å bedre forholdet til kirken og Vatikanet. Det er enda ikke blitt sagt noe om når misjonærene eventuelt kan få fornye sine oppholdstillatelser. De ti ble utvist etter å ha deltatt i en demonstrasjon til støtte for en prest som myndighetene hadde arrestert for regjeringsfiendtlig aktivitet. NØP/KIPA

Rusgift og sjelesorg

Blant Vest-Tysklands katolikker finnes det nær en million alkoholikere, og i erkebispedømmet Köln alene er det rundt 125.000 katolikker som er avhengige av rusgifter. Tallene viser at også sjelesørgeren må komme med i kampen mot rusgiftene. Et skritt på veien er et seminar i Hamm i oktober om «Rusgift og sjelesorg» beregnet på sjelesørgere som har med rusgiftmisbrukere å gjøre. PEK

16

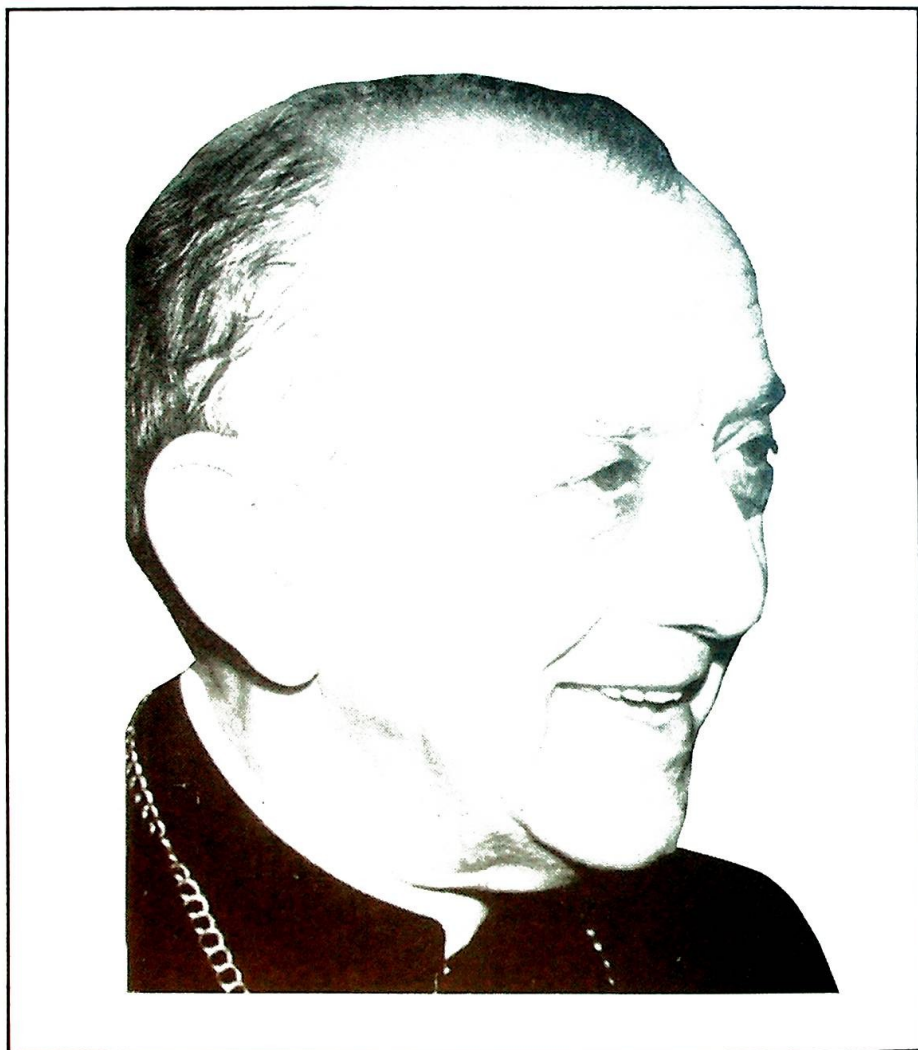
at de store masser lever i den ytterste nød. Kirken hisser ikke opp massene, slik jordeierne beskylder den for - Kirken støtter de fattiges legitime krav på et menneskeverdig liv.

Hadde vi hatt diktatur fremdeles, ville vi ikke kunnet si stort. Nå anklager vi, og de rike bør vite at de ikke må misbruke folkets tålmodighet som nå har vart mer enn lenge nok. Det må bli forandringer i vår del av verden, reformene må komme, vi må lære å dele...

Dom Helder snakker seg varm. Han er gått over fra engelsk til sitt eget språk, øyne og hender og hele skikkelsen lever med i det han sier. Man synes man forstår før oversetteren rekker å oversette.

- Hva med forholdene i Mellom-Amerika, hva er den største truselen der?

- Folkene i Mellom-Amerika lider meget, likeledes folk i Chile, sier erkebiskopen bedrøvet og kommer med en utførlig analyse om interessesfærer og maktkamp mellom supermaktene. Han minner om at Sovjets politiske system bygger på materialisme og aktiv ateisme. - For Moskva betyr frigjøring i Mellom-Amerika 'kubaisering' som igjen betyr øket innflytelse for Sovjet.

Men også USA representerer et materialistisk verdigrunnlag - om enn av annen art. Jeg så helst at begge supermaktene oppga Mellom-Amerika som interesseområde.

- Men den planlagte internasjonale fredsmarsj i desember i år vil i hvert fall vise vår solidaritet med

disse hardt prøvede landene?

- Jeg forstår dem som gjerne vil vise sin solidaritet, men om en slik marsj - på lang sikt - vil ha den ønskede virkning - er en annen sak. Man bør forsøke å sikre seg mot eventuelle represalier etter at de utenlandske marsjdeltagere er reist

Kardinal Glemp i USA

Under sitt besøk i USA henstilte primas for Kirken i Polen, kardinal Joseph Glemp til den amerikanske regjering om å oppheve resten av de økonomiske sanksjoner mot Polen som fremdeles står ved makt. Besøket til kardinal Glemp falt sammen med at stassjefen i Polen, general Jaruzelskis, oppholdt seg i USA.

Catholic Herald

Barn - et ork eller fritidssysself?

«I dagens normalfamilie, som er skiftende, blandede eller ufullstendige, hvor felles funksjoner nesten er forsvunnet, vil et barn ofte være et ork - eller en fritidssysself som kan velges til og fra. Barn er ikke lenger skjebne

eller selvfølgelig i menneskenes sinn. Dette får uvegerlig innvirkning på menneskesinnet», skriver overlege Finn Hansen i et temahefte av tidsskriftet *Sinnetts Helse* utgitt av Mental Barnehjelp. «Barn ingen hindring» er temaheftets tittel.

hjem, og det er kanskje ikke så lett. Jeg er noe betenkt..

- Noen spørsmål om frigjørings-teologien, - er Roma unødig bekymret for marxistisk innflytelse, spør 'St. Olav'. Og overreagerer man i Vatikanet på teologen Leonardo Boff og hans utfordrende synspunkter?

- Her bør jeg nok rydde av veien noen misforståelser. Men la oss ta én ting av gangen og frigjørings-teologien først. Det har alltid vært problemer når det himmelske budskap skal omsettes til jordisk virkelighet, til liv og til lære. Teologene strever med å oversette budskapet slik at det blir forståelig og meningsfylt for tidens mennesker. Og ulike tider har ulike teologiske («nøtter»). Tenk bare hvordan kirkefedrene har strevet med å gjøre Treenigheten forståelig for folk! I tidenes løp har man grepet til så mange forklaringsmodeller fra antikkens teater hvor én skuespiller kunne bære flere forskjellige masker.. til de mest subtile utredninger. I dag er ikke Treenigheten noe problem for folk flest, den står heller ikke i sentrum for den teologiske refleksjon, men det gjør frigjøring.

Og frigjøring - i kristen forstand - har både med himmel og jord å gjøre. Den himmel-

ske frigjøring er frelse fra synd, den er Guds verk ved Jesus Kristus. Men denne himmelske frigjøring forhindrer ikke at jeg skal være opptatt av jordisk frigjøring også, av å gjøre godt igjen - i den grad det er mulig - for syndens virkninger. Synd gjør oss ufrie, vi lever ikke livet slik Gud mente det skulle være. Kristus sa: Jeg er kommet for at alle skal ha liv, fylde av liv. Det betyr blant annet et menneskeverdig liv. Det er det bare et fåtall som har i dag, - og de har faktisk et 'superliv', - på bekostning av de mange!

- Kristus identifiserte seg med de fattige og utstøtte, med alle dem som lider, og vil vi være Kristi kirke, må vi gjøre det samme. Det er guddommelige grunner for Kirkens arbeid for jordisk frigjøring. Og paven står helt på de fattiges side i denne sak. *We have no problems with the pope*, sier Dom Helder og slår over til engelsk. - Paven preket frigjørings-teologi da han var i Brasil!

Når det gjelder Leonardo Boff er det viktig å holde visse ting fra hverandre. Det er ikke Boffs engasjement for de fattige som er anstøtsstenen, det er hans ekklesiologi, hans kirkesyn, Roma ikke vil høre på.

Også i Tyskland finnes det teologer som hevder lignende synspunkter som Boff, kritiske røster til hierarkiet og det etablerte kirkebegrep - som snakker om en kirke som fødes av folket.

Tiden er ute, men erkebiskopen har fremdeles mer på hjertet.

- Et par ord til om himmel og jord i vårt liv, sier han og peker på det enkle trekorset han har rundt halsen. - Korsset er det sentrale kristne symbol, der samles alt. Den ene delen av korsset peker oppover mot himmelen, den andre utover til menneskene og jorden. Tar vi bort en av delene, er det ikke lenger et kors, - og vi glemmer enten vår neste eller Gud...

Nå er tiden definitivt ute. Dagsrevyens folk har trippet nervøst i bakgrunnen en stund, rigget til utstyr for TV-opptak.

Det ble et to-minutters innslag i Kveldsnytt neste kveld - lørdagskvelden - med vår pensjonist fra Brasil. Litt kort tid til å få frem gløden, varmen og gleden hos denne enkle erkebiskop, og - *altfor* kort for hans store anliggende: menneskeverd og medmenneskelighet, håp og tusen grunner for å leve.

Bergen-Belsen minnes

Også i år vil de nord-tyske katolikker minnes konsentrasjonsleiren Bergen-Belsen. Etter en messe i Forsoningskirken i Bergen, går man til fots til den tidligere konsentrasjonsleiren Bergen-Belsen, en *Nacht-und-Nebel-leir* der også mange norske politiske fanger fant sin død.

KNA

18

Hilde E. Rud:

«Jeg lyver og stæler, fordi jeg er god til deg. Min fod har ikke en pind med det at gøre! De lamme skal komme først ind! De halte skal blive ført ind til gæstebudet. Når jeg er klar til at blive frelst, vil Jesus frelse mig, ikke den løgnaktive, afskyelige ateist, ikke den . . .» utbryter den umulige barnehjemsgutten Rufus med klumpfoten.

Ordene er hentet fra novellen «De lamme skal komme først ind» og kan stå som motto for novellesamlingen «Skæringspunkt».

Fortellingene i samlingen foregår i USA's sørstater, men inneholder ikke de vanlige ingredienser i en litterær sørstatsmeny. Hereringenromantikk og spenning à la «Tatt av vinden», derimot preges historiene av dyp realisme med religiøs overbygning.

Forfatteren, Flannery O'Connor, født 1925 i staten Georgia, vil nok være temmelig ukjent for mange på våre breddegrader. Hennes foreldre var katolske farmere av irsk avstamning. Etter endt journalistutdannelse (og ma-

Overvåking og demokrati

er tema for Kirke og Kultur nr. 5. Uten å gå inn på Treholt-saken gir heftet et viktig perspektiv på den. Forholdet mellom åpenhet i et demokratisk samfunn og bruken av hemmelige tjenester tas opp til drøfting. Heftet gir dels dokumentasjon om rammene for overvåkingstjenesten og oversikt over rettsreglene som gir adgang til hemmelighet,

dels vurdering av de hemmelige tjenester og kontrollen av dem.

Under titelen «demokratiets dilemma» drøfter Inge Lønning det tankekors at demokratiet, åpenhetens samfunnsform, trenger forsvar av hemmelige tjenester. Georg Apenes gjør rede for de problemer som reiser seg i forholdet mellom Storting og overvåkingstjeneste, og drøfter i denne sammenheng det

Flannery O'Connor's no

gisteravhandling) slo hun inn på forfatterbanen. Det er særlig som novelleforfatter hun har nådd høyt. Dessverre ble hennes produksjon liten, - allerede i sin ungdom ble hun rammet av en alvorlig sykdom som tæret på kreftene og forkortet hennes liv.

Novellesamlingen «Everything That Rises Must Converge» ble publisert i 1964 og foreligger nå i dansk språkdrakt, på Katolsk Forlag, under tittelen «Skæringspunkt».

Åpningsnovellen har gitt tittel til samlingen, og allerede her blir miljø og tema anslått. Novellene er - som nevnt - henlagt til sørstatsmiljø, og personene hører hjemme blant middelstanden i småbyer eller blant farmere på landsbygden.

Miljøskildringene er langt fra det vesentlige i disse fortellingene. Selv om vi merker de sosiale og personlige spenninger mellom hvite og fargede, rike og fattige som jo er en del av forfatterens sørstatsvirkelighet, er likevel dette bare en biting. Det er de menneskelige konflikter sett i lys av det guddommelige perspektiv som er novellenes tema - menneskelige forhold, uavhengig av tid og sted.

Ofte er indre spenninger i

en familie katalysatoren som setter handlingen i gang. Tittelnovellen kan i så måte stå som et eksempel på hele samlingen. Vi møter en sneversynt mor, preget av forfengelighet og rasefordommer. Hennes motstykke er sønnen, som er inne i en frigjøringsprosess og står i full opposisjon til den herskesyke moren. Hos begge finner vi elementer av selvhevdelse og egoisme. Disse to ufullkomne mennesker - og motpoler - må støte sammen før eller senere. Sønnen er drivkraften som får hjulene i gang. Flere begivenheter akselererer utviklingen, som bare kan ende i et klimaks - morens død. Det er først *da* sønnen erkjenner sin skyld og forstår rekkevidden av sine handlinger.

Flere av novellene er infernalske og groteske, selv om enkelte kan ha humoristiske drag. Ingen av dem foregår i spesielt religiøse miljøer, likevel er de religiøse overtonene til stede. Litt forbausende kanskje at en forfatter med så sterk forankring i katolsk tro ikke plasserer sine personer i et katolsk miljø. Er det tale om kirke og religion, er disse forhold bare antydnet, og da satt inn i en protestantisk saksammenheng. Bare én gang

såkalte «kontrollutvalgets» funksjon. Apenes behandler dessuten ulike former for overvåking sett i forhold til de rettsregler som forøvrig gjelder i samfunnet.

Magnus Hole Jacobsen anlegger et svært kritisk perspektiv på de hemmelige tjenester i artikkelen «Om totalitære basiller», der særlig spørsmålet om politisk overvåking drøftes. Per Helset gir en oversikt over de rettslige sider av hemmelighold av utenriks- og sikker-

hetspolitiske saker. Disse reglene griper inn i mange sider av vårt samfunnsliv, idet de står i sammenheng med regler for taushetsplikt og opplysningsplikt og begrensingene i offentlighet i forvaltningen.

Temaseksjonen avrundes med dokumentasjon av instruks for politiets overvåkings-tjeneste og instruks for sikkerhetsbehandling av dokumenter.

Heftet omfatter forøvrig en litteraturrevisjon samt en presentasjon av et interessant historisk dokument som er blitt 150 år gammelt.

Truls Winther forteller om bakgrunnen for «En troendes tale», der de Lammennais tok opp det omstridte spørsmål om hvilken instans som rettsmessig har autoritet i kirke og samfunn.

veller

19

møter vi en katolsk prest, men da i karikert utgave.

Her er et rikt persongalleri, fra de mange usympatiske og smålige mennesker til de kjærlighetshungrende og søkende. Eksempel på de sistnevnte er den stakkars Parker, som for å gjøre inntrykk på sin religiøse hustru, lar et Kristusbilde tato-vere på ryggen.

Rørende skildret er fortellingen om faren som neglisjerer sin egen sønn til fordel for gutten Rufus fra oppdragelsesanstalten. Sønnens tallrike forsøk på å vekke farens oppmerksomhet og kjærlighet mislykkes gang på gang - historiens utgang blir både makaber og tragisk.

Flannery O'Connors mennesker er for det meste egoistiske, selvgode, hyklerske og gudløse. De gode fins nok, men i mindretall. Hele tiden merker vi Guds fravær. Eksisterer det ikke noe håp for disse mennesker? Jo, gjennom indre spenninger og ytre konflikter, ofte med tragisk slutt, kommer de frem til erkjennelse av egen utilstrekkelighet og guddommelig storhet. Det er først ved det åndelige nullpunkt at mennesket er mottagelig for Guds nåde, eller «når jeg er klar til at blive frelst, vil Jesus frelse mig», slik den sosi-

alt utstøtte Rufus uttrykker seg.

Den symbolske tittelen: «Everything That Rises Must Converge» har Flannery O'Connor hentet fra Teilhard de Chardins «Fenomenet menneske» - et verk som øvet en avgjørende innflytelse på henne.

Kjærligheten og nåden er drivkreftene i all utvikling som til sist fører frem til Kristus, hos hvem alt og alle konvergerer - løper sammen. For å nå frem til gudsopplevelsen, må menneskene gjennom denne kampen mellom gode og onde krefter - en kamp på liv og død. Sammenligningen med en annen katolsk forfatter - Bernanos - ligger snublende nær.

Novellen er ingen lett litterær genre, som bare få forfattere mestrer. O'Connor er en av de få. I novellens fortattede form har hun et stilistisk og kompositorisk høydepunkt. At novellesamlingen foreligger i dansk oversettelse, burde ikke skremme noen fra å fordype seg i den. Flannery O'Connor er et nytt og spennende litterært bekjentskap.

Flannery O'Connor:
Skjæringspunkt og andre
noveller.
Katolsk Forlag. 1984.

Om forsikring og menneskeverd eller «Sin egen lykkes smed»?

«En strømendring ser ut til å gjøre seg stadig sterkere gjeldende nå i 80-årene» skriver Tordis Ørjasæter i en artikkel i *Nationen*. «Ta ansvar for ditt eget liv, ta konsekvensene av dine egne feiltrinn, enhver er sin egen lykkes smed. En parole som passer stort for lykkemedene. Men så er det alle dem som er atskillig mindre i stand til å ta ansvar for sitt liv, eller ikke i det hele tatt.»

«En forsikrings-fundering» har Tordis Ørjasæter kalt artikkelen, som tar utgangspunkt i en nyopprettet forsikringsmulighet: På nærmere presiserte betingelser kan man betale en engangssum på ti tusen kroner: «Hvis barnet vi venter blir funksjonshemmet som følge av svangerskaps- eller fødselsskader, betaler selskapet oss en halv million, så sant funksjonshemmingen blir åpenbar i løpet av barnets første leveår. En økonomisk erstatning for en inntruffet ulykke, til hjelp i de første årene.»

Anledningen til å tegne en slik privat forsikring «faller inn i en privatisering av ansvar og bortfall av det offentliges sosiale forpliktelser» mener Tordis Ørjasæter. «Det vi trenger i stedet er et økt press på politikerne og offentlige myndigheter om å sette ut i livet de tiltakene som ble knesatt og til dels lovfestet i 1970-årene, men som ikke er blitt gjennomført, fordi det ikke ble bevilget midler....»

«Og det kanskje aller alvorligste: Selve tankegangen, den etiske holdningen - eller mangel på etisk holdning - som ligger til grunn for dette at vi skal kunne forsikre oss mot handikappede barn på samme måten som mot hvilke som helst andre ulykker. Tenker vi skikkelig gjennom den siden av saken, spør det om vi ikke kommer til at det kan være grunn til å ta de store ordene i bruk, og snakke om krenkelse av menneskeverd.»

Kulturpris til Vibeke Helgesen
Dukketeaterdramatikeren, instruktøren og dukkefabrikanten Vibeke Helgesen fra Bærum har fått Akershus fylkes kulturpris for 1985, melder Aftenposten. Prisen på ca. 50.000 kroner får hun for det arbeidet hun har utført med profesjonell dukketeater siden

1973. Hun er en av initiativtagerne til Den Norske Dukketeaterforening.

At Vibeke Helgesen også gjør en innsats for «Forum», Asker og Bærum katolske menighets lille velkrevne blad, er vår store kollega i Akersgaten unnskyldt for å være uvitende om.

Men det gjør altså den allsidige Vibeke - også.

Nordisk «Katholikentag»
forberedes

I anledning av 300-års feiringen av dødsdagen til den danske naturforsker og senere biskop av Hamburg og Schwerin, Niels Stensen, skal det holdes en «Nordischer Katholikentag» i Lübeck den 22. og 23. august 1986. Det forberedes et stevne for katolikker fra Skandinavia, Mecklenburg og bispedømmene Hildesheim og Osnabrück. Mon-

Jeg har ofte fundert på hva som kan være grunnen til at katolikkene i Norge gjør så lite av seg i hverdagslandskapet.

Det hender man kan støte på dem i nærheten av Akersgaten eller Majorstuen i Oslo. Men de fleste av oss vanker jo ikke der til daglig.

Og en stakkars protestant kan risikere å leve et langt liv uten så mye som å ha sett snurten til noe som umiskjennelig er en katolikk.

I min barndom på Flekkefjordkanten fantes det ingen katolikker, såvidt jeg vet av. At jeg mange år senere skulle få en begavelse av arten til fransklektor på gymnaset, er en annen sak. Selv var jeg ivrig speidergutt, og på en årsfest inviterte vi ham like godt som festtaler. Han takket ja, og gjorde det kunststykke å holde festtale i form av et foredrag om Sigrid Undset på et fullsatt landsens bedehus!

I min barndom var det krig, og vårt hus ble okkupert av tyskerne. Det kom seg av at min bestefar bestyrte en liten telefonsentral med noen få linjer. Tyskerne etablerte seg i kammerset hans med de langskaftede håndgranatene i vinduskarmen. Bestefar tok det hele med ro. Han stolte fullt og fast på Vårherre til sin siste dag. Hele hans bibliotek besto av noen få bøker. Han hadde ingen eksamener, - derimot hadde han livsvisdom og en sunn teologi.

Det hendte vi kom så langt som til Stavanger, noe bortimot en utenlandsreise i de dager. Der så vi dem, nonnene. Mor og far fortalte at de drev et sykehus i byen. Jeg husker at jeg spurte om det bare var for syke katolikker, noe som ble klart og greit avvist.

St. Elisabethsøster i hvit arbeidsdrakt. Tegning av Monique Rask i boken «Katolske ordnar och kloster», utgitt av Petrus de Daciaforeningen, Stockholm 1963.

Jeg fikk forståelsen av at det alltid var rent og svalt og stille i de fine salene på det katolske sykehuset. Jeg kunne klart se for meg nonnene som beveget seg stillferdig i korridorene og talte lavmælt om hva som kunne være til pasientens beste.

Forunderlig nok har jeg til dags dato ikke hatt bruk for å tilbringe dager og netter i en sykehusseng. Men det var en forunderlig opplevelse jeg fikk en junidag i 1983 da jeg fikk anledning til å være til stede ved vigslingen av den nye St. Svithun kirke i Stavanger. Idet jeg trer inn i det nyinnredede kirkerom med vidunderlige farger og lysvirkninger, slår

signore Heinz-Joachim Justus, som leder den forberedende komité, opplyser at et ungdomstreff vil inngå i arrangementet. Midtpunktet for feiringen blir en festgudstjeneste den 23. august. I tillegg planlegges en rekke andre arrangementer, bl.a. besøk i lokalmøter for de skandinaviske gjester.

KNA

Kalender markerer jubileum

I 1986 er det 300 år siden den danske anatom - og senere katolske biskop av Schwerin - Niels Stensen døde, og i den anledning har bispedømmene Osnabrück, København, Hildesheim, Münster og Paderborn gått

sammen om å utgi en kalender som gir innblikk i hans liv og virke. I et «forord» til kalenderen pekes det på den saligharingsprosess som er i gang i Roma, og på det «bindeledd» Niels Stensen er mellom de skandinaviske og de nord-tyske katolikker.

KNA

IGJEN, KATOLIKKER!

21

det mot meg et pust av den re-neste, svale luft som øyeblikkelig forteller meg: Presis slik var det i min barndoms forestilling om nonnenes sykehus!

Hadde det ikke vært for en sogneprest som prediket sin uforstand om katolikkene i en viss periode av mitt liv, er det tvilsomt om interessen for katolisismen hadde utviklet seg til målrettet innsamling av kunnskap. Sognepresten var en god sjelesørger for sin menighet, og jeg har mye å takke ham for. Han hadde bare så ensidig oppfatning av *Ecclesia Catholica*. Til hans unnskyldning må anføres at dette var før Det annet Vatikankonsil, og han var dessuten sterkt påvirket av misjonsfolkets lavkirkelighet. Var virkelig den hellige Kirke ikke mer enn dette?

Min redning ble bøkene som mor og far smått om senn fikk råd til å samle seg. Naturvitenskap, historie og de norske klassikere. De utelandske oversettelser ble lånt på folkebiblioteket. Og vi nøyde oss ikke med enkeltbøker og utdrag i vårt hjem, vi leste *samlende verker* når vi først begynte på en forfatter. Den vinteren jeg gikk i sjuende klasse gikk stort sett med til de 10 bindene i Johan Falkbergets forfatter-skap. Mor har pløyet gjennom

hele serien minst tre ganger. Vi diskuterte litteratur ved middagsbordet omtrent daglig.

Hvorfor denne lange digresjon om litteratur? Ganske enkelt fordi bøkene var de eneste forbindelseslinjer ut til den store verden. Nesten som telefontråder ut fra bestefars lokale sentralbord. «Den fjerde nattevakt» av Falkberget var noe bortimot en åpenbarelse.

Hva som siden har skjedd, er oppdagelsen av at mennesker over alt i kristenheten eksistensielt tumler med de samme problemene. Men siden kristendommen lever sitt liv i en historisk betinget verden, struktureres problemene forskjellig i øst og vest, og man legger vekt på forskjellige sider ettersom tidene skifter.

Her hjemme står vi overfor radikale omskiftninger. Demokratiseringsprosessen innenfor Den norske kirke kan bli en lykkelig konsolidering om den begrenses til den praktiske side av saken - eller dens ulykke om den sosiale kult går som et uvær og sliter løs kirkeskipets ankerfester.

Den som ser seg omkring med åpne øyne - lever med nakent ansikt - blir bekymret

En St. Vincentsøster i tradisjonell drakt er lett synlig i landskapet. Tegning av Monique Rask.

over at det brukes så mye energi på provinsielle problemer. Vi kan ikke overleve uten økumeniske anstrengelser. Og vi får ikke lettet vår dårlige samvittighet over middelalderens synder ved å prate fromt om andre menigheter etpar ganger i året. Det er på høy tid vi tar den felles kristne arv på alvor, om kristendommen i fremtiden skal være noe mer enn et sosialt fenomen.

Uvilkårlig savner vi nonnene i gatebildet. Hvorfor har de forsvunnet? Vi trenger dere slik at de unge kan bli minnet om at det finnes et annet samfunn enn det materielle forbrukersamfunn. Og vi trenger et alternativ til den argumentasjon som bare bruker en

GRATULERER MED DAGEN!

Åge Rønning - redaktør, forfatter og St. Olavs husklovn gjennom en årrekke (joda, vignetten er fra kløvnens egen spalte, - fylte 60 år den 4. oktober. St. Olav gratulerer hjerteligst og sender sin tidligere redaktør alle de gode ønsker som måtte finnes.

Vi planlegger å besøke jubelanten post festum - vi sier ikke mer! Men lover St. Olavs lesere at de skal få merke at vi har vært der.

22

strøm av ord. Men fremfor alt trenger vi å bli minnet om at påvirkning gjennom menneskelig nærvær er noe ganske annet enn hesblesende markedsføring.

Dere skulle vandre omkring som Tordenskiolds soldater, skulle dere. Ikke som anonyme sivilister, men i de skjønneste kledninger. Gå ut på gatene, i varehusene, over alt der folk finnes - og minn oss om at også dere vil være en del av samfunnet, at dere bryr dere om oss, at dere ikke bare er

fremmede som er på besøk.

Før er vi ikke egentlig medpassasjerer? Har vi ikke stort sett de samme reiseproblemer? Skal vi vente med å bære bagasje for hverandre inntil alle økumeniske vanskeligheter først er løst? Og mens de lærde sliter med de langsiktige problemer på kirkemøtene, kunne vel vi andre - mens vi venter - sammen vandre litt rundt og vise frem noe av vår store rikdom. La oss dele den ut før vi får gnagsår på skuldrene.

Dominikaner av god, gammel årgang! Tegning av Monique Rask.

TAKK FOR BREV!

Kjære leser - skriver H(ans) V(atne) i sine små lørdagsbrev i Aftenposten, og - glad over denne omtanke og personlige tiltale - leser vi brev hver lørdag og blir mer og mer kjær i denne varmhjertede brevskriver som sprer menneskelighet og forsonende humor midt i alt det nitriste og gravalvorlige.

At brevene rett som det er streifer en felles bekjent - Vårherre - gjør dem ikke mindre kjærkomne: nytt om felles kjente interesserer alltid! Og se - her forleden forteller H.V. at vår felles venn faktisk er godt kjent der man minst skulle

vente det, nemlig i den lokale sparebank i Vestre Slidre - «dette Guds utvalgte sted». Faktisk så kjent at han er kommet med i bankens 125-års beretning, og det attpåtil på kredit-siden i det store bygderegnskap, såvidt vi forstår. Skal vi tro vår brevvenn - og det må vi jo - står Vårherre bokført for følgende aktiva:

«Og no lyt vi ha råd til å verna ein gong for alle den vesle eigenarta elva med det vakre og utgamle namnet - Hyggjande - den som renn så stillt. - Det er ei av dei vakraste, mest lågmælte og mest einsame skogselvane vi har. La oss takke Gud for at den berga seg unna reguleringa .. Vi

bønder og bygdefolk er reservert og blyge og fåmælte når det gjeld vårt indre åndelige klima. Men eg trur at dei aller fleste av oss har eit personleg gudsliv i dag som før. At vi trur på Gud og reknar med Gud, ber til Gud og har ein slags dialog med han, men heilt intimt og privat, og utan å blanda andre bort i det.»

Litt av en bankberetning, det der. Vi sier med den evig aktuelle - og i disse tider spesielt aktuelle - Peer Gynt: «der kommer ingen bedre fra bygdene nutildags.»

Og - før vi glemmer det - tusen takk for brev, kjære H.V. Det skulle vi sagt for lenge siden.

UKJ

Nå er det like før
St. Olav ser seg nødsaget til å slå hånden av de abonnenter som - til tross for purring - ikke har betalt bladkontingenten. Vi sliter med økonomien og trenger svært til å få inn de utestående fordringer. Så hvis De hører til blant våre skyldnere, så vær så snill å betale snarest. Vi har ikke råd til å være ettergivende lenger.

**RENÉ OG
HÉLÈNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

OKTOBER

16. Ferial el. Hedvig, nonne, el. Margrete Marie Alacoque, jomfru. Rom. 2, 1-11. Lk. 11, 42-46.
17. Ignatius av Antiokia, biskop og martyr. Rom. 3, 21-30. Lk. 11, 47-54.
18. Lukas, evangelist. 2.Tim. 4, 9-17b. Lk. 10, 1-9.
19. Ferial el. Johannes av Brébeuf og Isaak Jogues, prester og deres ledsagere, martyrer, el. Paul av korset, prest, el. Marias lørdagsmesse. Rom. 4, 13. 16-18. Lk. 12, 8-12.
20. 29. alm. søndag (Norske Tidebønner Uke 1) Jes. 53, 10-11. Hebr. 4, 14-16. Mk. 10, 35-45 (el. 42-45).
21. Ferial. Rom. 4, 20-25. Mt. 12, 13-21.
22. Ferial. Rom. 5, 12-15b. 17-19. 20b-21. Lk. 12, 35-38.
23. Ferial el. Johannes av Capestrano, prest. Rom. 6, 12-18. Lk. 12, 39-48.
24. Ferial el. Antonius Maria Claret, biskop. Rom. 6, 19-23. Lk. 12, 49-53.
25. Ferial. Rom. 7, 18-25a. Lk. 12, 54-59.
26. Ferial el. Marias lørdagsmesse. Rom. 8, 1-11. Lk. 13, 1-9.
27. 30. alm. søndag (Norske Tidebønner Uke 2) Jer. 31, 7-9. Hebr. 5, 1-6. Mk. 10, 46-52.

		Dialogmesse	Høymesse
Arendal	Tyholmen	lørd. : 18.30	
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	sønd. : 8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	lørd. : 17.45	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	sønd. : 9.15	10.45
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18		10.30
	Tlf. 24 25 69		
Bergen	Christiesgt. 16	lørd. : 19.00	
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	sønd. : 9.00	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien	9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	lørd. : 19.00	
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	sønd. :	11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	lørd. : 13.00	
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	sønd. : 9.00	11.00
Fredrikstad	Kongensgt. 9	9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden	Kristian V's pl. 1	9.00	10.45
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
Hamar	Torvgt. 113	lørd. : 18.00	
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	sønd. :	11.00
Hammerfest	Salsgt. 52	19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
Harstad	Skolegt. 4	lørd. : 17.00	
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	sønd. :	10.30
Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	lørd. : 13.00	
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	sønd. : 10.00	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
<i>St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem</i>			
Lillehammer	Weidemansgt. 3A	lørd. : 18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	sønd. :	10.00

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

Liturgisk kalender

Gudstjenester

			Dialogmesse	Høymesse
28. <i>Simon og Judas</i> , apostler. Efes. 2, 19-22. Lk. 6, 12-19.	Lillestrøm <i>St. Magnus kirke</i>	Romeriksgt. 1 Tlf. 71 28 85	9.00	10.30
29. Ferial. Rom. 8, 18-25. Lk. 13, 18-21.	Molde <i>St. Sunniva kirke</i>	Parkvn. 25 Tlf. 51 467		11.00
30. Ferial. Rom. 8, 26-30. Lk. 13, 22-30.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. 51 038		17.00
31. Ferial. Rom. 8, 31b-39. Lk. 13, 31-35.	Narvik <i>Kristi Kongekirke</i>	Håreksgt. 82		18.30
	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. 20 72 26	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 9.30	11.00
	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. 67 23 83	19.00 8.35	11.00
	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. 43 07 71	9.00 18.30	11.00
	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. 50 91 91	9.00	
	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. 15 38 90	9.00	11.00
	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. 64 18 20	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	10.00
	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Sverresgt. 26 Tlf. 50 793	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	Stavanger <i>St. Svithun kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. 52 55 34	8.30 9.30 18.00	11.00
	Stord <i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugsvn. 12</i> <i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i> <i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. 84 277	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	Trondheim <i>St. Olavs kirke</i>	Prinsensgt. 2a2 Tlf. 52 12 14	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Sandefjordsgt. 1 Tlf. 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. 51 25 10		Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Nørvesund Tlf. 37 558	<i>lörd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> : 8.30	11.00

NOVEMBER

- Ferial. Rom. 9, 1-5. Lk. 14, 1-6.
- Allesjellers dag*
Jes. 25, 6-9.
1.Kor. 15, 51-57.
Joh. 6, 51-55..
- Allehelgensdag*
Joh.Åp. 7, 2-4.9-14.
1.Joh. 3, 1-3.
Mt. 5, 1-12a.
- (Norske Tidebønner Uke 3)
Karl Borromeus, biskop.
Rom. 11, 29-36.
Lk. 14, 12-14.
- Ferial. Rom. 12, 5-16a.
Lk. 14, 15-24.
- Ferial. Rom. 13, 8-10.
Lk. 14, 25-33.
- Ferial. Rom. 14, 7-12.
Lk. 15, 1-10.
- Ferial. Rom. 15, 14-21.
Lk. 16, 1-8.
- Laterankirkens vigselfest*
Esek. 47, 1-2.8-9
el. 1.Kor. 3, 9c-11.16-17.
Joh. 2, 13-22.
- 32. alm. søndag*
(Norske Tidebønner Uke 4)
1.Kong. 17, 10-16.
Hebr. 9, 24-28.
Mk. 12, 38-44 (el. 41-44).
- Martin av Tours, biskop.
Visd. 1, 1-7. Lk. 17, 1-6.

Neste nummer utgis 11. november. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarlig redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Abonnement kr. 140,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 160,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

MESSEBOK

Søndager og Festdager

Messeboken er en naturlig gave ved mange anledninger. Favørpris til 31.12.: skinn kr. 245,- plast kr. 180,-.
Etter nyttår h.h.v. kr. 270,- og kr. 196,-.

M. Lønnebo/B. Werkstrøm: Seierstegnet. Overs. av Lise Vislie Jor. ib. kr. 58,- se omtale ved G. Vallquist i dette nr. av St. Olav.

A. L. Balling: Nimm dein Hertz in die Hände. Augenblicke der Besinnung, hf. kr. 52,-.

M. Nels: Herztöne. Besinnung im Alter. Ill. ib. kr. 63,-.

Tatjana Goritschewa: Von Gott zu reden ist gefährlich. Meine Erfahrung im Osten und Westen, hf. kr. 63,-.

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

St. Sunniva skole

Skolen tar opp elever til 1. klasse (barnetrinnet) for skoleåret 1986/87. Der er også noen ledige plasser i 7. klasse (ungdomstrinnet).

Søknadsskjema fåes ved henvendelse til

St. Sunniva skole

Akersveien 4, 0177 Oslo 1

Tlf.: 20 27 35

Søknadsfrist: 15/12 1985.

FORBIFINNSAKTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSSELSKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4

Tlf. 15 34 82

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen a/s

Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Presten og de syke

Vi ser stadig nye symptomer på at samfunnslivet avkristnes. Tidligere i år sendte Helsedirektøren ut et rundskriv om prestatjenesten ved sykehusene. Det vakte bestyrtelse i vide kretser, for nå skulle ikke sykehuspresten lenger få adgang til pasient-journalene.

Skrivet virket unektelig som en underkjennelse av sykehusprestens kompetanse, og slik var det sikkert også ment fra Helsedirektørens side. Den ideologiske profil man hittil har kunnet lese ut av hans ord og gjerninger, tilsier at han har lite til overs for kristendommen - og følgelig heller ingen stor forståelse for dens tjeneres nærvær ved sykesengen. Det ble antydning at hans holdning skulle kunne skyldes påvirkning fra Human-etisk Forbund, men det tror jeg både er en overvurdering av Forbundets innflytelse og en undervurdering av Helsedirektørens intelligens. Å gi human-etikerne skylden for alt som er kristendomsfiendtlig i tiden, er ensbetydende med å tillegge dem altfor stor vekt og betydning. Avkristningen har utallige motorer, og det må ikke forbause oss at den i stadig større grad setter sitt preg på statens lover og direktiver - og direktører!

Det forbausende er imidlertid at Kirken, at vi kristne, stadig lar oss forbause, at vi fortsetter å uroe oss og «komme i nød» hver gang staten eller NRK eller andre makter og myndigheter gjør anslag mot den kristne tro eller de kirkelige privilegier. Burde vi ikke snart innse at

dette gjenspeiler den åndelige situasjon i vårt folk, og at avkristningsprosessen i et demokratisk samfunn ikke lar seg stanse med noen paragrafer hist og noen retningslinjer pist? Ja, burde vi ikke til syvende og sist finne det ganske naturlig at et helsevesen som i sin «omsorgstjeneste» årlig tar livet av flere tusen fostre, i det lange løp synes det blir utålelig og ulogisk å ha prester med på sine personalmøter? Prinsipielt sett burde vi det. Men samtidig må vi ha forståelse for at en slik omstilling medfører store problemer for mange - for eksempel for våre spesialutdannede sykehusprester. Deres arbeidssituasjon vil nødvendigvis måtte bli en helt annen, i og med at de ikke lenger blir å betrakte som «en integrert del av behandlingstilbude».

På lang sikt tror jeg ikke dette er noen ulempe - ja, jeg er fristet til å skrive at helsedirektørens rundskriv muligens vil vise seg å styrke prestatjenesten ved sykehusene. Den vil riktignok bli mindre «behandlingstilbud», men den vil bli mer prestatjeneste.

Som prest i en kirke uten egne sykehusprester, går jeg ganske ofte på sykebesøk. For katolikker er det en selvfølge at presten står hos når sykdom rammer. («In case of emergency, call a Catholic priest»), står det gjerne fremst i vår 7nd sans eller på vår legitimasjon. Dette henger selvsagt sammen med den betydning den katolske kirke tillegger sakramentene. Men også innenfor lutherdommen er det ikke uvanlig å be presten komme med nattverden til de syke og døende. Denne vesentligste delen av Kirkens omsorg for de syke, kan utføres så lenge presten overhodet har adgang til sykehusene. Den dag kan komme da nattverdfeyring av «hygieniske» eller andre grunner blir forbudt ved sykesengen, og da må vi fortsette i hemmelighet.

Imidlertid kan ikke presten reduseres til en «sakramentenes mann» i snever forstand, og hans prestatjeneste vil nødvendigvis måtte bestå i å ha omsorg for den syke: trøst, oppmuntring, praktisk hjelp osv. Så er spørsmålet: gjør

han dette best som «en integrert del av sykehusets behandlingsopplegg», eller som en utenforstående og uavhengig instans? Skal hans tjeneste være et «tilbud» innenfor sykehusets hvitkledte ramme, eller skal den være et pust og en håndrekning fra livet utenfor sykesalene?

Det er en kjensgjerning som svarer til min egen prestelige erfaring, at mange syke menneskelig sett føler seg nokså maktesløse overfor de moderne sykehus' veldige apparat «Medisinsk sett står det til Særdele: menneskelig sett til Stryk», uttalt en pasient som fikk sitt dødsleie under ferieavviklingen på et av vår største sykehus. Skal presten være en del av dette? Skal han bære helsevesenets hvite kjortel? Skal han være en «profesjonell» i helsevesenets omsorgstjeneste, i personalmøter - og ved kaffekoppen på vaktrommet?

Min mening er følgende: Etter hvert som helsevesenet og hele omsorgstjenesten i samfunnet blir mer og mer profesjonalisert, må presten kjempe for å bevare sin uavhengighet som blott og bart medmenneske i Guds tjeneste. Hans kjennskap til den syke trenger ikke hentes fra sykejournalen, som per definisjon bare har øye for den syke som syk. Det er prestens oppgave å lytte seg frem til og bli kjent med det lidende menneske; pasienten tar helsevesenet seg av. I praksis er også de fleste leger villige til å underrette presten om det han eventuelt trenger å vite. Men prestens viktigste kilde er den sykes egen opplevelse av sin situasjon. Det som blir sagt i prestens møte med den syke, kommer aldri i noen journal. Dertil er prestens taushetsplikt for streng.

Pater Hilarion.